

Elit Teoriler Kapsamında Belediye Başkanlarının Demografik Analizleri: 1980 Sonrası Elazığ İli Örneği

Demographic Analysis of Mayors within the Scope of Elite Theories: The Case of Elazığ Province After 1980

Göktuğ ŞEKER

Öğr. Gör., Munzur Üniversitesi, Tunceli MYO,
Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü,
goktugseker@munzur.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1798-5240>

Makale Başvuru Tarihi: 07.09.2024
Makale Kabul Tarihi: 29.10.2024
Makale Türü: Araştırma Makalesi

Senem ORHAN

Y.L. Öğr., Fırat Üniversitesi, SBE,
Sosyoloji A.B.D., snmrhnn@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0008-8362-4105>

ÖZET

Çalışmanın konusu Elazığ merkez ilçe belediye başkanlarının sosyolojik profilinin analizidir. Çalışmanın amacını ise Elazığ seçmeninin yerel seçimlerde, hangi aktörlere temsil yetkisi verdiğini ele almak ile seçilen belediye başkanlarının sosyolojik açıdan değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Siyaset kurumu içinde yerel düzeyde önemli bir konuma sahip olan belediye başkanları, buldukları ilin etkili idari aktörlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda 1980 Darbesi'nden 2024'e kadar toplamda dokuz yerel seçimde Elazığ merkez ilçe belediye başkanı seçilen kişilerin sosyolojik incelemesi yapılmıştır. Bu çalışma Elazığ'da yerel siyasetin oluşum ve dönüşüm dinamiklerinin açıklanmasına katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bir diğer amaç ise yerel politika ile toplumsal yapı arasındaki ilişkinin ortaya konması açısından önemli bulgular sunmaktır. Daha önce bu konuyla ilgili olarak yapılmış araştırmaların eksikliğinin giderilmesi ve siyaset bilimi literatürüne katkı sağlaması açısından çalışma önem arz etmektedir. Çalışmada cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, doğum bölgesi, medeni hal ve önceki dönemlerde belediye başkanlarının kaç kez seçildiği gibi çeşitli faktörler dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın ana veri kaynağı Yüksek Seçim Kurulu verileri olup, bu alanda yayınlanan kitap, makale ve internet verileri de kullanılmıştır. Araştırma çeşitli araştırma sorularına dayanmaktadır. Çalışmada öncelikle siyaset kurumu, yerel siyaset konusu açıklanmış ardından elit teorileri açıklanmış bir sonraki bölümde ise Elazığ ili ile ilgili genel bilgiler verilerek çalışmanın ana konusu olan Elazığ Merkez İlçe belediye başkanlarının sosyolojik analizleri yapılmıştır ayrıca Elazığ'daki belediye başkanlarının sosyolojik profilleri üzerinden yerel siyasetin dinamiklerini ve seçmen tercihlerinin toplumsal yapıya nasıl yansıtıldığı belirli açılardan analiz edilmiştir. Sonuç olarak da Elazığ ili merkez ilçe'de ki başkan profilinin daha çok Demokratik Elit Teorisi'nin ana emenleriyle uyduğu görülmüştür.

ABSTRACT

The subject of the study is the analysis of the sociological profile of the mayors of the central district of Elazığ. The aim of the study is to address which actors the Elazığ voters give representation authority to in the local elections and to evaluate the elected mayors from a sociological perspective. Mayors, who have an important position at the local level within the political institution, stand out as one of the effective administrative actors of the province they are located in. In this context, a sociological examination of the persons elected as the mayors of the central district of Elazığ in a total of nine local elections from the 1980 Coup to 2024 was conducted. This study was conducted to contribute to the explanation of the formation and transformation dynamics of local politics in Elazığ. Another aim is to present important findings in terms of revealing the relationship between local politics and social structure. The study is important in terms of eliminating the lack of research conducted on this subject before and contributing to the political science literature. In the study, various factors such as gender, age, education level, occupation, region of birth, marital status and the number of times the mayors were elected in the previous periods were taken into

Anahtar Kelimeler:

Elazığ,
Yerel Seçim,
Sosyolojik Analiz,
Belediye Başkanı,

Keywords:

Elazığ,
Local Election,
Sociological Analysis,
Mayor,

consideration and evaluated. The main data source of the study is the Supreme Election Board data, and books, articles and internet data published in this field have also been used. The study is based on various research questions. In the study, firstly the political institution and local politics are explained, then the elite theories are explained, and in the next section, general information about Elazığ province is given and the sociological analysis of the mayors of Elazığ Central District, which is the main subject of the study, is made. In addition, the dynamics of local politics and how voter preferences are reflected in the social structure are analyzed from certain perspectives through the sociological profiles of the mayors in Elazığ. As a result, it has been seen that the mayor profile in the central district of Elazığ province mostly matches the main factors of the Democratic Elite Theory.

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): ŞEKER, Göktuğ ve ORHAN, Senem (2024), “Elit Teoriler Kapsamında Belediye Başkanlarının Demografik Analizleri: 1980 Sonrası Elazığ İli Örneği”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, S.7(2), ss.711-738, Doi: <https://doi.org/10.33712/mana.1545099>

1.GİRİŞ

Elazığ, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir şehirdir. Günümüzde Elazığ'ın mahallesi konumunda olan Harput, Elazığ'ın ilk yerleşim yeri olduğundan ötürü bu iki bölgenin tarihi bir arada ele alınacaktır. Tarihsel serüveni milattan önceye dayanan Harput birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu bölgedeki yerleşimlerin tarih öncesi çağlara dayandığı bilinmektedir. Bu durum, bölgenin sosyo-kültürel, siyasal ve demografik anlamda zenginleşmesine önemli katkılar sunmuştur.

Kentlerin sosyo-kültürel yapılarının incelenmesi, ortaya çıkan değişim ve dönüşümlerinin değerlendirilmesi kentlerin geleceği konusunda oldukça önemlidir. Bu çalışmada yapılacak olan değerlendirmeler siyaset ve yönetim anlayışları üzerine yapılmıştır. Yine bu anlayışların önemli bir faktörü olan yöneticiler/siyasetçiler de bu bağlamda önemli inceleme araçlarından birisi olabilmektedir.

Bir toplumun sosyo-kültürel yapısını anlamak ve yorumlamak için en önemli unsurlardan biri de siyasettir. Toplum ve siyaset arasında sürekli bir ilişki vardır. Çünkü siyaset toplumun en temel kurumlarından birini oluşturur. Diğer yandan toplum siyaseti, siyaset te toplumu şekillendirerek bir diyalektik oluştururlar. Dolayısıyla siyaset ve toplumsal dönüşümler arasında bir bağ kurulabilmekte, birisi üzerinden diğeri ile ilgili önemli çıkarımlar elde edilebilmektedir. Bu kapsamda siyaset paradigmasına bağlı olarak siyasetin aktörleri, araçları ve alt unsurlarının da toplumsal yapı ile olan ilişkileri ve etkileşimlerinin incelenmesi bütüne yönelik önemli katkılar sunacaktır.

Araştırma, siyaset paradigmasının aktörlerinden birisi olan belediye başkanlarını konu edinmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Elazığ seçmeninin, belediye başkan adaylarına hangi özelliklerinden dolayı temsil yetkisi verdiğini araştırmak ve bu seçilmiş kişilerin sosyolojik özelliklerini incelemektir. Elazığ'ın yerel siyaset sahnesinde seçmenlerin tercihlerini şekillendiren faktörler hem siyasi hem de sosyolojik açıdan derinlemesine değerlendirilmektedir. Ayrıca bu konuda daha önce yapılmış çalışmaların bulunmaması da dikkate alınarak literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Yerel siyasetin baş aktörlerinden olan belediye başkanları, şehrin yönetiminde kilit rol oynamaktadırlar. Doğrudan halk tarafından seçilen belediye başkanları, aynı usulle seçilen belediye meclisi vasıtasıyla temsil kabiliyeti bağlamında önemli bir fonksiyonu ifa etmektedirler (Güler, 2023:163). Diğer yandan bu kişiler, yerel seçkinler arasında önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda çalışma ile Elazığ örneğinde 1980 askeri darbesinden sonra yaşanan demokratik sürecin devamında 2024 yılına kadar yapılan dokuz yerel seçim sonucunda seçilen merkez ilçe belediye başkanlarının sosyolojik olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Belediye başkanları bir yandan seçildikleri dönemin sosyo-politik yapısını yansıtırken, diğer yandan seçildikleri dönemin halkının beklentilerini ve yerel yönetim anlayışını temsil ederler.

Bu çalışmada halkın iradesi ile göreve gelen belediye başkanları; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, doğum yeri, medeni durum, siyasi deneyim ve kaç kez seçildikleri gibi çeşitli demografik ve mesleki faktörler temelinde incelenmiştir. Böylece Elazığ'da yerel siyasetin temel dinamikleri, belediye başkanlarının demografik özellikleri temelinde ele alınmıştır ve ortaya çıkan sonuçlar sosyolojik ve politik faktörler açısından değerlendirilmiştir. Bu araştırma Elazığ'da yerel siyasetin tarihsel gelişiminin ve bu sürecin toplumsal yapı üzerindeki etkilerinin anlaşılmasına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda Elazığ'da siyasi aktörlerin toplumsal kökenleri ve yerel siyasetin oluşumu ve dönüşümü açısından kapsamlı bir bakış açısı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, yerel siyasetin kente özgü dinamiklerini ve belediye başkanlarının

temsil ettiği siyasi yapıyı derinlemesine analiz ederek yerel siyaset literatürüne yeni veriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Yine yerel siyaset açısından belediye başkanları profilinin yerel ve genel siyasal atmosfer ile ilişkisine belirli açılardan ışık tutulmaya çalışılacaktır. Elbette ki belediye başkanlarının seçiminde birçok etken aynı anda ve farklı ağırlıklarda kendisini göstermektedir. Bunların tüm kentler için bir standardını oluşturmak da oldukça zordur. Çünkü her kendin dinamik yapısı, sosyo-kültürel özellikleri, demografik yapısı, ekonomik unsurları, siyasi atmosferi, jeo-politik özellikleri vd. belirleyici unsurları birbirinden farklıdır. Ancak kentler bazında ve belirli tarihsel süreçler üzerinden farklı dinamiklerin analizi, diğer kentlerin benzer dinamiklerinin incelenmesine de önemli katkılar sunacaktır.

2. KAVRAMSAL AÇIDAN YEREL SİYASET

Belediye başkanları ile ilgili araştırmaya ve veri analizine başlamadan önce bir parçası oldukları yerel siyaset hakkında bilgi vermek konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda öncelikle siyaset kavramı kısaca açıklanacaktır. Sonrasında ise yerel siyaset kavramına yer verilecektir.

2.1. Siyaset Kavramı

Siyaset, bireylerin ve toplumun yaşamını derinden etkileyen geniş kapsamlı bir toplumsal olgudur. Siyasetin temelinde yatan en önemli unsur güçtür. Güç, siyasetin temelini oluşturur ve bu güç, karar alma süreçlerinde etkili olmayı sağlar. Siyasi güç, yöneten grup ya da bireylerin, diğer bireyleri etkileme ve kontrol etme yeteneğini ifade eder. Siyaset kelimesi, Arapça "seysis" kelimesinden türemiştir; Arapça'da at terbiyecisi anlamına gelirken, İngilizce'de "politics" terimiyle karşlanır. "Politika" kavramı ise eski Yunanca'da şehir anlamına gelen "polis" kelimesinden gelmektedir. Günümüzde siyaset ve politika kelimeleri genellikle eş anlamlı kullanılsa da aslında politika, yönetme sanatı; siyaset ise terbiye etme sanatı anlamına gelmektedir (Arslan, 2017:8).

Siyaset bilimi literatüründe en çok referans verilen tanımlardan biri H. Laswell'e aittir. Laswell'e göre siyaset, "kimin, nerede, ne zaman, ne elde edeceğinin otorite aracılığıyla belirlenmesi"dir. Ayrıca siyaset, "kaynakların ve değerlerin otorite yoluyla dağıtımı" şeklinde de tanımlanır (Yayla, 2004:3). En geniş anlamıyla siyaset, toplumu ilgilendiren konularda karar alma süreçlerini etkilemek amacıyla mücadele edilen, bazen işbirliği bazen de çatışma içeren bir sosyal ilişkiler bütünüdür (Özkul, 1997:69; Turan, 2023:881). İnsanların başkalarını etkileme ve yönetme arzuları, onları ortak hedeflere yönlendirmiş, bu da siyasetin hem işbirliği hem de mücadele doğuran bir süreç olarak görülmesine neden olmuştur (Tatar, 1997:24).

Siyaset, çatışma ve işbirliği kavramlarıyla yakından ilişkilidir. Farklı fikirler, ihtiyaçlar ve çıkarlar arasında kaçınılmaz anlaşmazlıklar ortaya çıkar; bu, siyasetin temel bir unsuru olan çatışmayı doğurur. Aynı zamanda, insanlar bu anlaşmazlıkları aşmak veya düzeni korumak için işbirliğine ihtiyaç duyarlar (Heywood, 2018:25). Farklı düşünürler tarafından zamanla yapılan çeşitli tanımlar, siyasetin ne kadar geniş bir bilim olduğunu gösterir. Siyaset konusunda evrensel bir tanım üzerinde uzlaşma sağlanamasa da bu tanımlar birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Siyaset veya siyaset kurumu söz konusu olduğunda, akla ilk gelen kavram şüphesiz demokrasidir. Dolayısıyla demokrasi kavramını incelemek bu konuda oldukça faydalı olacaktır.

Demokrasi kavramı, modern dünya düzeninde bir yaşam tarzı olarak öne çıkan, sosyal ve siyasal bilimler için hâlâ önemini koruyan ve üzerinde önemle durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Demokrasi kısaca, halkın yönetimine karşılık gelmektedir. Kimileri demokrasiyi daha bireyci bir yaklaşımla ele almaya çalışırken, kimileri de bunu toplumcu bir yaklaşımla açıklamaya çalışmaktadır. Demokrasinin temelini insana saygı oluşturmaktadır. Demokrasi bireylere kişiliklerini geliştirebilecekleri en uygun toplumsal ortamları sağlamaktadır. Hoşgörü, eşitlik, özgürlük, güçlerin ayrılması, bağımsız yargı ve seçimler demokrasinin temel unsurlarını oluşturmaktadır (Çiçek, 2023:27). Büyük bir geçmişe sahip olan demokrasinin kavramsal tartışmaları günümüze kadar ulaşmış üretilen makro düzeydeki teoriler çevresinde müşterek fikirler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Demokrasi kavramının kelime özü eski Yunan dilinde halk anlamına gelen "demos" ve iktidar anlamında kullanılan "kratos" kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Sonuç itibariyle halkın yönetimi manasında kullanılan demokrasi, geçen zaman diliminde kendisine farklı kavram ve değerler katmıştır. İlk olarak demokrasi kavramını kullanan Herodot'a göre ise demokrasi, bir halkın kendini idare etmesidir. Herodot bu şekilde demokrasi kavramını bir yandan tek bir kişinin hükümeti anlamına gelen monarşiye, diğer yandan bir sınıf veya grubun hükümeti anlamına gelen oligarşiye eşitlemiştir (Başer, 2011:3).

Abraham Lincoln'ün "*halkın hükümeti, halk tarafından, halk için*" olarak bilinen tanım, demokrasinin en bilinen tanımlarından biridir. Demokrasi, her düzeyde ve her sosyal birimde kimin yöneteceğini belirlemenin bir yolundan öte, geniş toplumda ve siyasi alanda geçerli bir yöntemdir (Yayla, 2004:30). Demokrasi, halkın desteğini aldığı ve halkın katılımıyla şekillendiği sürece istenen bir sistem olabilir. Demokrasi bir idealdir ve günümüzde tam anlamıyla uygulanamamaktadır. Anayasalarında demokrasiye sıkça atıfta bulunan ve demokrasiyle yönetildiklerini iddia eden ülkeler olsa da seçimler ve katılım açısından getirilen sınırlamalar, demokrasinin ideali önünde engel teşkil etmektedir. Demokrasinin oluşum ve gelişim sürecinde önem arz eden belirli araçlar bulunmaktadır. Devletlerin demokratik bir çerçevede yönetilmesi için anayasa, parlamento, sivil toplum örgütleri ve siyasi partilere ihtiyaç duyulduğu söylenebilir (Karadağ, 2018:6).

2.2. Yerel Siyaset

Değişen dünya düzeni ile beraber giderek önem kazanan yerel siyaset, yereldeki yurttaşların refahı, huzuru ve mutlu bir yaşam sürmesi için üzerinde durulması gereken bir konudur. Yerel siyaset kavramının tıpkı siyaset kavramı gibi birden fazla tanımı bulunmaktadır. Bunlardan bahsetmek gerekirse; yerel siyaset ulusal ve genel siyasetin zıt anlamlısıdır. Eğer herhangi bir yerde yapılan siyasal etkinlik yerel boyutta yapılıyorsa bu doğrudan bizlere yerel siyaset yapıldığını göstermektedir (Aydın, 2008:313). Geniş anlamda yerel siyaset, kent ve kentleşmeyle ilgili tüm konuları kapsamaktadır.

Yerel siyasetin temel aktörleri; merkezi yönetimin yerel (taşra) temsilcilikleri (iller-valilik, ilçeler-kaymakamlık) ve yerel yönetim birimleri (il özel idaresi, belediyeler, köy muhtarlıkları), yerel düzeyde etkinliği bulunan sivil toplum kuruluşları, siyasi parti temsilcilikleri, meslek odaları, sendika temsilcilikleri, kanaat önderleri, medya kuruluşları vd. sosyo-ekonomik grupların temsilcilikleridir (Akdoğan, 2008:10).

Yerel siyaseti etkileyen temel faktörler ise genellikle siyasi unsurlardır. Demokrasi ve siyasi katılım bu faktörler arasında en öne çıkanlardır. Hem demokrasinin işleyişini destekleyen hem de siyasi katılıma önem veren yerel yönetimlerin yerel siyasetle yakın bir ilişkisi vardır. Demokratik değerlerin korunması veya bu değerlerin kazanılması yerel yönetimler aracılığıyla mümkündür. Bu nedenle yerel yönetimlerin varlığı, yerel siyaset için büyük önem taşımaktadır.

Demokrasinin işlemediği, demokratik değerlerin ciddiye alınmadığı toplumlarda sağlıklı bir yerel siyasetin varlığından söz etmek zordur. Bununla birlikte yöneticilerin topluma karşı sorumluluklarının farkında oldukları ve toplumun taleplerine cevap aradıkları durumlarda yerel politika sağlıklı bir şekilde işlevini yerine getirebilir. 1945 sonrası çok partili hayata geçişle birlikte kentleşmenin hızlanması ve 1963 yılından itibaren belediye başkanlarının doğrudan halk tarafından seçilmeye başlanması Türkiye de yerel siyasetin değişiminde ve dönüşümünde etkisi büyük olan olaylardır (Savaşkan, 2020:67).

Yerel siyasetin konuları, ülkelere göre değişiklik göstermektedir. Her ülkenin tarihsel, ekonomik ve kültürel özellikleri farklı olduğundan, bu durum siyaseti, ülke içindeki merkezi ve yerel yönetim yapıları, siyaset anlayışları ve siyasetteki konuları da etkilemektedir. Batılı kapitalist ülkeler, ABD, Fransa, İngiltere ve Japonya gibi ülkelerde yerel siyasetin konuları arasında yerel yönetimlerin mali krizleri, tüketiciler, kiracılar ve işçi sendikalarının yürüttüğü toplumsal hareketler ile yerel - merkezi güç odakları arasındaki ilişkiler ve çevreyle ilgili sorunlar çeşitli açılardan incelenmektedir. Ayrıca kentlerin planlı gelişimi ve yenilenmesiyle ilgili siyasal sorunlar da bu bağlamda ele alınmaktadır. Az gelişmiş ülkelerde ise yerel siyasetin konuları içinde; hızlı, sağlıksız ve dengesiz kentleşme, gecekondu gibi yerleşim birimlerinin artışı ve bu durumun getirdiği sorunlar, kentlerdeki geniş nüfusun siyasal katılıma olan isteğinin artması, toprak sahipliğiyle ilgili ortaya çıkan problemler, marjinal grupların yarattığı istikrarsızlıklar ve kentsel dönüşüm sürecinde meydana gelen rant paylaşım sorunları yer almaktadır (Keleş, 2016:133).

Türkiye'de yerel siyasetin gelişmesi 1980'li yıllardan itibaren daha da hız kazanmıştır. Esasen köklü bir tarih içerisinde ülkedeki merkezi yönetimin taşra teşkilatmaları ve bu teşkilatlar üzerinden de yerelin yönetilmesi çok eskilere dayanan bir uygulamadır. Ancak merkezi idarenin taşra birimlerinin yanı sıra yerel yönetim birimlerinin de var olması yakın zamanlı uygulamalardır. Türkiye'de en eski yerel yönetim birimi köyler olmakla birlikte köyler her zaman bir yerel yönetim birimi olmamışlardır. Kimi zaman merkezi idarenin en küçük taşra birimi şeklinde varlığını sürdürürken, kimi zaman da bir yerel yönetim birimi olarak varlığını devam ettirmiştir. Ancak yeterli bir mali ve insan kaynağına sahip olmaması, yönetsel kültürün belirli bir olgunluk düzeyine ulaşamaması, dışa kapalılık vd. olumsuzluklar nedeniyle günümüzde bile etkin bir yerel yönetim birimi olmadığı hâkim bir görüştür. Bu nedenle Türkiye'de yerel siyaset denilince akla gelen yerel yönetim birimi belediyelerdir (Mecek ve Atmaca, 2020:2070-2074; Mecek ve Atmaca, 2023:1259-1262).

Türkiye’de belediye teşkilatı ilk olarak 1854 yılında “*İstanbul Şehremaneti*” olarak kurulmuştur. Sonraki yıllarda ise ülke genelinde yaygınlaşmaya başlamıştır. Ancak Osmanlı dönemindeki bu gelişmeler önemli olmakla birlikte günümüz modern belediyeçilik (yerel yönetim) anlayışını tam olarak yansıttığını iddia etmek oldukça güçtür. 1930 tarihli Belediye Kanunu itibarıyla önemi daha da çok artmaya başladığı görülmektedir. Günümüzde ise yerel siyasetin en önemli aracı haline gelmiştir.

Özelde belediyelerin, genelde ise yerel yönetimlerin 1980 ve öncesindeki dönemdeki gelişmesini, yerel siyasetin kurumsal uygulayıcıları olan yerel yönetimler bağlamında üç farklı dönemde ele alınabilir (Şengül, 2009:160). Birinci dönem, cumhuriyetin kuruluşundan 1970’lerin başına kadar süren dönemdir. Bu süreçte, yerel yönetimler merkezi yönetimin bir uzantısı olarak değerlendirilmiştir. İkinci dönem ise 1970’lerden 1980’lere kadar olan süreci kapsar. Bu dönemde yerel yönetimler özerklik arayışına girmiş ve 1973 seçimlerinden itibaren kent yaşamı ve siyasal alanda daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde, belediye yönetimlerinin ilk kez iktidardaki partiden sol eğilimli bir partiye geçmesi, kent yönetiminde bir söylem değişimi getirirken, belediyelerin etkinliğinde de bir artış sağlamıştır (Şengül, 2009:160; Cerit Mazlum, 2008:64). Kaynak sıkıntısı yaşayan belediye yönetimleri, kendi kaynaklarını oluşturmak için çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Üçüncü dönem ise 1980’li yıllarda başlayan süreçle ilgilidir. Bu dönemde yetkileri ve kaynakları artan belediyeler, siyasal yaşamda daha etkin bir rol oynamaya başlamışlardır (Cerit Mazlum, 2008:64).

Türkiye’de yerel siyaset ve yerel yönetimlerde 1960’lardan itibaren yaşanan değişimler, kentsel grupları çeşitlendirmiş, taleplerin doğasını değiştirmiş ve sonuç olarak yerel siyasete ilgi duyan grupların artmasına yol açmıştır (Erder ve İncioğlu, 2008:5). 1980’li yıllara kadar yerel yönetimler, “*kentsel altyapı gereksinimlerini karşılayacak yetki ve kaynağa sahip olmadıkları için sadece kentlerin ‘geleneksel belediyeçilik’ diye adlandırılacak çöp toplama, tarife düzenleme, işyeri ruhsatı düzenleme gibi günlük işlerini yürütmüştür*” (Erder ve İncioğlu, 2008:5). Bu tür bir yerel siyaset yapısı, 1950’lerin sonuna kadar büyük sorunlar yaratmamış olsa da 1960’lardan itibaren kırdan kente gerçekleşen göç nedeniyle hızla artan kentleşme, kentsel sorunların hızla çoğalmasına yol açmıştır. Ancak bu dönemde uygulanan politikalar, kaynakları ulusal ölçüğe yönlendirmiş, ithal ikameci sanayileşmeye öncelik verilmiş ve bu nedenle de kentleşmeye ayrılan kaynaklar sınırlı kalmıştır. Şengül’e (2009:169) göre;

“Ulusal düzeyde kaynak kullanımının sermaye birikim sürecindeki etkisi devam ederken, emeğin yeniden üretiminde devlet müdahalesi sınırlı kalmış ve bu süreç yerel düzeyde gerçekleşmiştir. Ancak emeğin yeniden üretim sürecinin yerel düzeye devredilmesi, yerel yönetimlerin bu alanda aktif rol üstlenmesi anlamına gelmemiştir. Bu sürecin taşıyıcıları genellikle yerel topluluklar ve aile olmuştur”

Yerel siyasetin önemli unsuru olan yerel yönetimler demokrasinin sağlanması açısından ülkeler için önemi çok büyüktür. Vatandaşların siyasal katılımını sağlayan yerel siyaset ülkelerin gelişmişlik seviyelerini tespit etmede dikkat edilen ve kullanılan bir unsur haline gelmiştir (Doğan ve Kalkışım, 2015:122). Bu açıdan değerlendirildiğinde yerel toplulukların, yerel yönetimlerin aldığı kararlara doğrudan katılması küresel politikalara da olumlu bir etki sağlamaktadır (Yaylı ve Gönültaş, 2018:277-278). Yerel topluluklar, genel toplumu oluşturduğundan, yerel siyaset dendiğinde yalnızca yerel toplumları düşünmemek gerekir. Çünkü her toplumda ortaya çıkan sorunlar zamanla toplumun geneline yayılabilir.

Yerelleşmenin popüler hale gelmesiyle birlikte, yerel siyasette yerel aktörlerin daha aktif olması gerektiği düşüncesi öne çıkmıştır. Ancak merkezîyetçilik düzeyi yüksek olan devletlerde, yerel aktörlerin çok fazla aktif rol üstlenmesi fikri endişeyle de karşılanabilmektedir. Buradaki temel düşünce, sahip olunan gücün bölünmesi ile ilgili kaygı ve endişelerdir. Bununla birlikte bazı devletlerde de yerel siyasetin kargaşa ve çatışmalara yol açabileceği endişe bulunmaktadır. Bu durum yerel siyasetin ön plana daha çok çıkmasına ve desteklenmesine mesafeli yaklaşılmasına da neden olabilmektedir. Bu yaklaşım doğrultusunda ve karşıt yaklaşımda muhtelif görüşler ortaya çıkmaktadır.

Şentürk’e (2008:334-335) göre her ne kadar bazı ülkelerde yerel siyasetin ayrılıkçı hareketleri tetikleyebileceği yönündeki düşünceler hâkim olsa da gerekli hukuki/politik tedbirlerin alınması durumunda bu durum, ayrılıkçı hareketlerin azalmasına da katkı sağlayabilecektir. Çünkü merkezi yönetim uygulamalarının yoğun olduğu ülkelerde, yerel halkın talepleri ve ihtiyaçlarının karşılanmasında gecikmeler başta olmak üzere bazı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu durum, ayrılıkçı hareketlerin fikirsiz zeminine bir katkı unsuru oluşturarak güçlenmesine neden olabilecektir.

Akademik yazında genel olarak yerel siyasetin güçlenmesi, yerel halkın yine kendi seçtiği yerel idareciler tarafından yerel ihtiyaçlarının karşılanması, bu kapsamda yerel yönetim birimlerinin mali ve insan kaynakları açısından güçlendirilmesi genel kabul görmüş yaygın görüşlerdir. Ancak başta terör olaylarının yaşandığı ve

ayrılıkçı hareketlerin olduğu ülkelerde yetki/görev ve güç unsurlarının merkezden yerele aktarılmasında çekincemeler hâkim olmaktadır. Buradaki temel neden, ayrılıkçı/terör guruplarının yerel yönetim birimleri üzerinden meşruiyet kazanarak güç devşirmesinin engellenmesi ihtiyacıdır. Yine yerel kamu hizmetlerinin sunumu esnasında mevzuat dışına çıkılarak kamu kaynaklarının bu bölücü/terör faaliyetleri için kullanılmasının engellenmesidir. Kısacası güvenlik kaygısı ile yerel yönetim/siyaset için merkezi idarenin güç aktarma düşüncesi sınırlanabilmektedir.

Şentürk'e (2008:335-336) göre merkezi idarelerin (devletlerin) yerel aktörlerin siyasette daha çok aktif olma düşüncesinin kaygı ve şüphe ile karşılanmaması gerekmektedir. Yazara göre yerel aktörlerin merkezden yönetim için tehlikeli olmadığı en büyük kanıtı çok etnik yapıya sahip olan Osmanlı İmparatorluğu'nun, yerel aktörlerin katılımıyla merkezden yönetim yapısı içerisinde 600 yıl boyunca ayakta kalmayı başaran devletlerden biri olmasıdır. Yine yazara göre yerel aktörlerin yerel halkın ekonomik, sosyal, kültürel, coğrafi yapısını bilip sorunları bu faktörler ışığında çözüme kavuşturması hem yöre halkını mutlu edecek hem de verimliliği arttıracaktır. Ancak bu noktada yerel aktörlerin karar ve uygulamalarda yerel halkın görüşleri doğrultusunda hareket etmesi gerekir (Şentürk, 2008:335-336).

Yazarın yerel demokrasinin güçlenmesi ve gelişmesi, bu kapsamda yerel katılımın artması ve demokrasi kültürünün daha alt sosyal gruplara kadar içselleştirilmesi için ortaya koyduğu düşünceler son derece önemlidir. Yine yerel taleplerin ve ihtiyaçların daha hızlı ve etkin karşılanabilmesi açısından yerel yönetimlerin varlığı ve etkinliği de gereklidir. Bununla birlikte her ülkenin sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal yapısı merkez-yerel arasındaki görev/yetki devri konusundaki gelişmeler açısından farklılaşmaların yaşanmasını ortaya koymaktadır. Daha yalın bir ifade ile ülkelerin iç dinamikleri yerel yönetimlere aktarılan görev ve yetkilerin boyutunu, türlerini ve içeriklerini şekillendirmektedir. Bu kapsamda da ayrılıkçı/terör faaliyetlerinin olduğu ülkelerde yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı bu görev/yetki aktarımında daha kontrollü ve mesafeli bir yaklaşım hâkim olmaktadır. Ayrıca ülkenin genel yüzölçümü, jeopolitik yapısı vd. unsurlar da yetki paylaşımına etki edebilmektedir. Ayrılıkçı/terör faaliyetlerinin sona ermesi güvenlik tehdidini ortadan kaldıracığı ya da minimize edeceği için bu tür ülkelerde yerel siyasetin gelişimi daha da hız kazanacaktır.

Dünya genelinde ve özelde Türkiye'de tarihsel süreç içerisinde merkezden yerele aktarılan görev ve yetkilerin sayı ve türlerinde önemli bir artışın olduğu görülmektedir. Uluslararası kuruluşlar ve imzalanan uluslararası antlaşmalar bu konuda önemli bir katalizör görevi görmektedir. Örneğin Avrupa Konseyi'nde 1981 ve 1984 yılları arasında hazırlanan pek çok karar tasarısında yerel özerklik ilkesinin yer alması teklif edilmiştir. Şayet yasayla açıkça belirtilmemiş veya başka bir kuruluşa verilmemiş nitelikteki yerel hizmetlerin orada bulunan yerel yönetimler tarafından sağlanması esası benimsenmiştir (Yılmaz ve Telsaç, 2021:244). Elbette ki her ülkenin yaklaşım ve uygulama seviyesi aynı olmamakla birlikte genel anlamda yerelliğin küresel etkiler ile daha ön plana çıktığı ve geliştiği görülmektedir.

Yerel siyaset, günümüzde yaşanan küreselleşme süreci ve olgusunun ortaya çıkarmış olduğu yerelleşme tartışmaları ile giderek önem kazanmıştır (Aslanoğlu, 2021:62). Yerel düzeyde ortaya çıkan mikro-politik uygulamalar sadece yöre düzeyinde değil aynı zamanda ulus-üstü girişimlere de konu olabilmektedir. Bunun yanında yerel birimlerin birçok alanda yürüttüğü çalışma, merkezi yönetimlerin de uluslararası alanda kullanabilecekleri argümanlar halini almıştır (Gönültaş ve Yaylı, 2024: 96). Yerel siyaset bu açıdan hem yerel aktörlerden hem de ulusal ve hatta küresel aktörlerden de etkilenebilmektedir. Kendisini etkileyen sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik, demografik vd. gelişmelere göre değişim ve dönüşümler yaşayabilmektedir. Bu aktör ve unsurların şiddeti kentten kente farklılıklar göstermektedir.

Toplumsal yapıda meydana gelen değişim ve dönüşümle birlikte şehirlerde ekonomik açıdan güçlü olan şirket veya kurumların yerel siyasette güçlü aktörler haline geldikleri görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere ekonomik faktörlerin yerel siyasetteki etkisi oldukça fazladır. Örneğin 1996 yılında Siirt'te kurulan JetPa Otomotiv şirketi Siirt siyaseti üzerinde etkisi olmuştur. Ekonominin yanı sıra siyaset üzerinde etkisini gösteren başka bir etken de mezhepler ve diğer dini faktörlerdir. Bunun örneğini Tunceli'de gerçekleşen yerel seçimlerde görmek mümkündür. Kısaca Doğu ve Güneydoğunun toplumsal yapısında ağalık ve şeyhlik gibi olguların yerel siyasetteki etkinliği her seçimde açık bir şekilde görülmektedir (Akdoğan, 2008:13).

Sonuç olarak yerel siyaset, sosyo-ekonomik özellikler, coğrafi faktörler, sosyal farklılaşmalar ve çıkar gruplarının siyaset sürecine olan etkilerini inceleyen geniş kapsamlı bir kavramdır. Aynı zamanda yerel ve ulusal düzeydeki otoriteleri belirleme ve kararlarını etkileme çabalarını, bu otoritelerle kurulan etkileşimlerin siyasetin genel yapısı üzerindeki etkilerini de değerlendirir. Yerel siyasetin amacı, yerel halkın ekonomik, kültürel, siyasal ve sosyal yaşam kalitesini artırmaktır. Bu, toplumun mutluluğuyla doğrudan ilişkilidir ve yerel yönetimlerin etkin çalışması bu kaliteyi artırmada önemli bir rol oynar. Küreselleşme ve yerelleşme üzerine

artan tartışmalar, yerel siyasetin dünya genelinde daha fazla önem kazanmasına yol açmıştır. Merkezi yönetimlerdeki sorunlar, genellikle merkezin devleti siyasetin temel aktörü olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Bu noktada, yerel siyaset daha katılımcı ve demokratik bir yapının kurumsallaşmasını sağlama amacıyla devreye girer. Ancak bu hedeflenen yapının çoğu zaman sadece teoride kalıp, uygulamada tam anlamıyla gerçekleştirilememesi, yerel siyasetin en büyük zorluklarından biri olarak öne çıkmaktadır.

3. ELİT TEORİLERİ

Elit teorisi, iktidar yapısını ve ilişkilerini analiz etmek ve açıklamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu teori güç ve kontrol konularını inceler. Elit ile elit olmayan (kitle veya kamu) arasındaki farklılıkları analiz etmeye odaklanır. Elit teorisyenleri, büyük ölçüde güç veya güç eksikliğinden kaynaklanan eşitsizliklere odaklanır. Akademik yazında farklı elit kuramları mevcuttur. Elit tanımlarında olduğu gibi bu kuramlar hakkında kesin bir sonuca ulaşmak zordur. Zamanla değişen değerler ve görüşler, elit kuramlarının evrim geçirmesine ve gelişmesine neden olmuştur. Genel olarak elit kavramını tanımlayacak olursak, toplumdaki baskın kesimlerin liderleri veya diğer sosyal gruplara göre sayıları daha az olan baskın güç kesimi, elit olarak adlandırılabilir (Şeker, 2022:133).

Elit (seçkin) kavramı hiç bir değer yükü taşımamaktadır. Daha farklı bir ifade ile elit, tamamen nötr bir kavram olup, olumlu ya da olumsuz hiç bir değer yükü taşımamaktadır. Yani sosyolojik anlamda elit ya da seçkin demek hiçbir zaman en zeki, en akıllı, en donanımlı, en becerikli, en yetenekli, en ahlaklı vd. insani nitelikler bakımından en üstün demek değildir. Elit olarak ifade edilen bir kişi, sözü edilen bu nitelikleri taşıyor olabileceği gibi, bu niteliklerin bir kısmını hatta hiç birini taşımayabilir da olabilir (Arslan, 2005:167).

Elit kuramları literatüre sistematik olarak girmeden önce, güçlü bir düşünce olarak Platon'un eserlerinde yer almıştır. Platon'un elitizme kapı aralayan yaklaşımı, devleti meslek gruplarına ayırması ve her grubun kendine özgü alanlara sahip olduğunu belirtmesidir. Bu olgu, toplumdaki iş bölümüne işaret etmektedir. Platon'a göre bu meslek gruplarındaki bireyler, mesleklerinde en iyisi oldukları zaman hak ettikleri konumu elde ederler (Platon, 2001:10-12). Herkes yetenekli olduğu işi yaptığında, bu işi en iyi şekilde yerine getirir. Bu kapsamda devleti yöneten kişinin de tek görevi bu olmalıdır. Eğer bir kişiye birden fazla iş verilirse, iyi bir devlet ortaya çıkmayacaktır. Esas amaç, toplumun genelinde mutluluğun hâkim olmasıdır. Bu da ancak iyi bir devlet ile mümkün olur (Erol, 2023:37). Dolayısıyla Platon'un elit teori ile ilgili yaklaşımı, herkes kendi yeteneklerine uygun bir mesleğe sahip olmalı, sadece o meslek üzerine yoğunlaşmalı, dikkatini başka uğraşlar ile dağıtmamalıdır şeklinde özetlenebilir.

Platon'dan sonra, günümüz elitizmine önemli katkılar sağlayan bir diğer filozof ise Farabi'dir. Farabi, mükemmellik ve en iyinin ulaşılacağı yer olarak kentleri işaret eder. Gerçek iyilik, irade ve seçim sonucunda ortaya çıkar. Bireylerin birbirlerine yardım etmeleri, onları mutluluğa ulaştırır. Bu da erdemli bir kent yaratmaktadır. Bu doğrultuda erdemli bir kent, erdemli bir toplum meydana getirmektedir. Bu kenti yöneten lider, kendine has nitelikleriyle otorite sahibidir; mükemmelliğin en iyi örneğini temsil eder ve en iyiyi elde etmektedir. Yönetici, akıllı ve mükemmel niteliklere sahip olmalıdır. Başka birinin yönetimi altında olamayacak kadar yetkin olmalıdır. Erdemli bir kenti yönetecek kişi, sıradan biri olamaz. Çünkü bireylerin yetkin oldukları sanatlar her zaman yönetim için uygun değildir. Sanatlar, hizmet etmek ve yönetmek üzere birbirinden ayrılmalıdır (Farabi, 2011:98-104).

Farabi için de Platon gibi toplumun iş bölümü ve iş birliği büyük bir önem taşımaktadır. En mükemmel birey bile, eğer içinde bulunduğu toplumda iş birliği ve örgütlenme yoksa mutluluğa ulaşamaz. En iyiyi elde etmek isteyen biri, öncelikle bir topluma ve kente ihtiyaç duymaktadır. Her iki düşünür de kent yönetimini elit bir meslek olarak görmektedir. Bu açıdan kent yöneticiliği bir meslek, uzmanlık alanı olarak kabul edilmektedir (Çiçek ve Arslan, 2023:582).

Farabi'ye (2011:238) göre ideal bir devletin var olabilmesi için bilge ve erdemli bir kişinin yönetimde olması şarttır. Yönetim, tek bir kişinin elinde olabileceği gibi, filozof-hükümdar gibi yöneticilik niteliklerine sahip bir grup (oligarşi) tarafından da yürütülebilir. Bu durum, devleti ideal bir devlet olmaktan uzaklaştırmaz. Bu kapsamda Farabi için yönetme eyleminin tek bir kişi ya da grup tarafından yapılması çok belirleyici bir unsur değildir. Önemli olan yöneten(ler)in "yönetme" konusunda bilgi sahibi ve erdemli olmasıdır.

Farabi'ye ait düşünceler incelendiğinde Platon'un görüşleri ile bazı benzerliklerin olduğu gözlemlenmektedir. Buradan hareketle Farabi'nin eserlerinde, Platon'un görüşlerinden esinlendiği ya da onlardan yola çıktığı izlenimini ortaya koyan pek çok unsura rastlamak mümkündür. Bununla birlikte elit teori açısından bazı yeni düşünceler ortaya koyarak kuramın gelişmesine katkı sağladığı da görülmektedir. Yönetimde "elit yaklaşımı"

tarihsel süreçte önemli bir gelişme göstermiştir. Bu kapsamda ortaya çıkan bazı formları “*elit teorileri/kuramları*” olarak kısaca ele alınabilir.

3.1. Klasik (Seçkin) Elit Teorileri ve Temsilcileri

Klasik elitizm teorileri çerçevesinde Vilfredo Pareto, Gaetano Mosca ve Roberto Michels ele alınmaktadır. Literatürde bu kuram, seçkin elit teorisi olarak da bilinir. Bu düşünürler, siyasi iktidarın gücünü doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen ve siyasi kararları yani elit veya elit topluluğu etkileyecek konumda olan kişi veya grupları incelemektedir. Yöntem farklılıkları olsa da tarih boyunca farklı toplumlardaki yönetim yaklaşımlarını, yönetim biçimlerini ve idari sistemleri incelediklerinde idari otoritenin genellikle belirli bir azınlık grubunun elinde yoğunlaştığını vurgulamışlardır. Klasik elitizm kuramına göre, elit sınıf toplum içinde azınlıkta olan en güçlü bireylerden oluşmaktadır. Bu elit grup, elindeki gücü yoğunlaştırıp merkezileştirmiştir. Elit sınıfı, topluma baskın bir şekilde hükmederek bilinmeyi bilen, yapılmayanı yapabilen bir güç olarak tanımlanmaktadır (Arslan, 2007:30-31).

Klasik elit teorisine göre toplum iki gruba ayrılır: “*az*” ve “*çok*”; İktidarı elinde tutan “*az*”, her zaman “*çok*”u yönetir. Bu bağlamda “*az*” olarak ifade edilenler seçkinler, “*çok*” olarak ifade edilenler ise halk (kitle) olarak tanımlanır (Arslan, 2006:369). Elitist doktrinin temeli, her toplumdaki küçük bir azınlığın en etkili ve kapsamlı kararları veren bir mekanizma oluşturduğu anlayışıdır. Bu nedenle elitist teorisyenler açısından bakıldığında, siyasi rejimlerinin adı ne olursa olsun, tüm toplumlar aslında oligarşik bir yapıya sahiptir. Daha doğrusu bu toplumlar yasal veya resmi olarak oligarşik olmaktan çok oligarşiye meyilli bir yapıya sahiptir (Kapani, 2001:123).

Günümüzde gerçek oligarşik rejimler nadir görülmekle birlikte, oligarşiye yatkın devlet ve rejim biçimlerine sıkça rastlanılmaktadır. Ayrıca seçkin düşünürler, toplumsal yapıyı “*yönetici*” ve “*yönetilenler*” olarak iki ana gruba ayırdıkları için çoğulcu görüşten çok uzaktadırlar. Bu kapsamda Marksist düşünceye daha yakın bir anlayışa sahiptir (Buran, 2009:75).

Klasik elitizm teorisinin öncülerinden Pareto, elit kavramını siyaset bilimine tanıtmı ve bu kavramın yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Pareto'ya göre seçkinler, hiyerarşik yapıda en üst sıralarda yer alan veya kendi alanlarında en iyi ve en etkili olanlardır. Elit sınıf, toplumsal bir sınıf olup, bu sınıf alanlarında en yüksek düzeydeki kişileri kapsar (Arslan, 2007:3). Roberto Michels ise elit kavramını örgütsel bir perspektiften değerlendirir. Michels'e göre elit olmak, bireyin organizasyon içindeki konumuna göre belirlenir (Turhan, 1991:32).

3.2. Demokratik Elit Teorileri ve Temsilcileri

Demokratik elit teorisinin öncüleri arasında, özellikle Gaetano Mosca, Max Weber, Joseph Schumpeter ve Raymond Aron gibi isimler yer almaktadır. Eva Etzioni (1993) ise “*demo-elit yaklaşımı*” ile bu teoriye önemli katkılarda bulunmuştur. Bu yaklaşım, elitlerin hükümetten ve diğer elit gruplardan bağımsız olmasına vurgu yapar. Ancak bu bağımsızlık mutlak değil, görece bir bağımsızlıktır. Elitlerin bağımsızlığı, ifade ve örgütlenme özgürlüğü ile özgür seçimler gibi temel demokratik ilkelerle yakından bağlantılıdır. Özgür seçimler, örgütlenme ve ifade özgürlüğü, yalnızca demokrasinin en temel unsurları olmakla kalmaz, aynı zamanda elit bağımsızlığının oluşmasında ve sürdürülmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Oyen, 1990:114).

Demokratik elit teorisi, görece elit özgürlüğünü demokrasinin temel ilkelerinden biri olarak görmektedir. Bu teoriye göre gücün elit gruplar arasında dengeli bir şekilde dağılması ve bu elitlerin bağımsız olmaları, sadece demokrasiyi korumak ve sürdürmek için değil, aynı zamanda despotik yönetimlerin ortaya çıkmasını engellemek için de gereklidir. Bu anlayış liberal düşüncenin “*bireysel hak ve özgürlükler için devlet gücünün sınırlandırılması*” ilkesinden köken almaktadır (Arslan, 2003:120).

Demokratik elit teorisi, “*eşitlik*” kavramına da vurgu yapar. Ancak bu teori; demokrasinin, gücün toplumun farklı kesimleri arasında eşit dağılımı ilkesinden farklı ve daha gerçekçi bir eşitlik anlayışına sahiptir. Bu teoriye göre asıl önemli olan, gücün eşit dağıtılması değil, güçlü bir pozisyona ulaşmada fırsat eşitliğinin sağlanmasıdır (Bachrach, 1967:97-98). Demokrasinin sürdürülebilirliği ve sağlığı açısından elitler için diğer elit grupları ve geniş halk kitleleri büyük önem taşır. Halkın desteği olmadan, hak ve özgürlükleri koruyarak demokrasiyi totaliter tehditlerden korumak mümkün değildir (Arslan, 2005:166).

Mosca'ya göre, demokratik bir devletin varlığı, bireysel hak ve özgürlüklerin korunmasına, kuvvetler ayrılığına ve halkın seçimler yoluyla tercih hakkını kullanmasına bağlıdır. Eğer güç denetlenmezse, seçilmiş parlamenterlerin zamanla diktatörlük riski ortaya çıkabilmektedir (Arslan, 2003:124). Demokratik elit teorisine göre seçkinlerin bağımsızlığı, teorisinin temel unsurudur. Ancak, bu bağımsızlık mutlak değil, nispi yani görecelidir. Seçkinlerin bağımsızlığı, ifade ve örgütlenme özgürlüğü ve özgür seçimler gibi temel demokratik ilkelerle yakından bağlantılıdır. Bu ilkeler hem demokrasinin hem de seçkinlerin bağımsızlığının en önemli unsurlarıdır.

Schumpeter, 1942'de yayınlanan "*Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi*" adlı eserinde demokrasiyi bir halk yönetimi olarak değil, yöneticiler arasındaki bir rekabet olarak tanımlamıştır. Ona göre demokrasi, halkın onayını alan ve bir amaçtan ziyade bir araç olan bir hükümet biçimidir (Kapani, 2001:120).

Demokrasiyi bir yönetim sistemi olarak gören Sartori, liderlik eksikliğinin çözüm olmadığını vurgulamıştır. Ona göre demokratik değerlere bağlı liderlerin varlığı demokratik sistemin temel güvencelerinden biridir (Güngör, 1995:9). Demokrasi, siyasi otoriteyi aşırı derecede zayıflattığında, sadece otorite değil, demokratik otorite de ortadan kalkar. Dengeden yoksun bir demokrasi, demokratik meşruiyeti zayıflatır. Çünkü demokrasinin fazlalığı, zulme yol açan siyasi yolsuzluğa yol açabilir (Öztürk, 2012:137-138).

Sartori demokrasinin işleminin çok zor olduğu düşüncesindedir. Sartori'ye göre demokrasinin demagojiye dönüşmesi ve çoğunluğun egemenliği ancak seçkin liderlerin ve yetenekli siyasi seçkin grupların ortaya çıkmasıyla önlenir (Kapani, 2001:120). Demokrasinin sürdürülebilirliği için hükümetin gücünü diğer seçkin gruplar tarafından dengelemek yeterli değildir. Halkın karar alma sürecine aktif katılımı, siyasi yolsuzluğu önlemek, baskıcı eğilimleri önlemek ve seçilmiş yetkililerin diktatörlüğe kaymasını önlemek için büyük bir önem taşımaktadır.

Raymond Aron seçkinler teorisini, Marksist görüşlere karşı geliştirmiştir. Marksizm, ekonomik güce sahip sınıfın siyasi gücü de kontrol ettiğini savunmaktadır. Aron, bu düşüncenin sanayileşmenin ilk dönemlerinde geçerli olduğunu, ancak çoğu durumda yanlış olduğunu ifade eder (Kışlalı, 1994:275). Ona göre isimleri ne olursa olsun tüm rejimler temelde oligarşiktir. Bu, Batı tarzı liberal demokrasiler veya Marksist halk demokrasileri için geçerlidir; her ikisi de oligarşik yapılarıdır. Batı demokrasilerinde, halk egemenliği genellikle bir yanılsamadır. Çünkü güç küçük bir azınlık tarafından kontrol edilir. Sonuç olarak her iki rejim de seçkin hükümet biçimleridir. Bununla birlikte Marksist sistemlerde seçkinler daha merkezi bir yapıya sahipken, Batı demokrasilerinde elit gruplar daha çok sayıda ve dağılmış vaziyettedir (Kapani, 2001:122).

Yapılan açıklamalar doğrultusunda demokratik elit teorisinde "*eşitlik*" kavramının önemli bir konu olduğu görülmektedir. Ancak bu eşitlik anlayışı, demokrasi teorisinin toplumdaki güç dağılımının eşit olduğu ilkesinden farklıdır. Burada eşitlik, güçlü bir konuma erişmek için "*fırsat eşitliği*" olarak anlaşılmalıdır. Fırsat eşitliği de "*ifade özgürlüğü*", "*örgütlenme özgürlüğü*", "*özgür seçimler*" gibi temel demokratik ilkeler ve araçların varlığı ile ilişkilendirilmiştir. Yine halkın karar alma süreçlerine aktif katılımı da bu teorisinin etkinliği açısından oldukça önemlidir. Bununla birlikte bu teoride yöneten (elit) kişiler kendilerine özgü toplumsal bir sınıf içerisinde ortaya çıkmaktadırlar.

3.3. Neoklasik Elit Teorileri ve Temsilcileri

Neo-klasik elitizm teorisi, klasik elitizm teorisi ile tam olarak aynı olmasa da, çağdaş toplumların elit sorunlarını inceleyerek benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Neoklasik elit teorisi, zamansal olarak klasik elitizm teorisinden sonra ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de klasik elit teorileri içerisine dâhil edilmemiştir. Ayrıca teorisinin tek bir öncüsü olması ve bu öncünün teorisini Amerika'dan örneklerle geliştirmiş olması, neo-klasik elitizm teorisinin modern elitizm kapsamında değerlendirilmesini sağlamaktadır. Neo-klasik elitizmin öncüsü Amerikalı sosyolog Wright Mills'dir (Erol, 2023:50).

Mills'in, klasik elit teorisyenlerinden ayrıldığı nokta; klasik düşünürlerde mevcut olan "*toplumların tümünde dikkate değer özelliğin yönetici tabakada bulunduğu*" görüşünden farklı olarak "*toplumlarda zaman dilimleri içinde birbirinden farklı güç yapısının olduğunu*" görüşünü savunmasıdır (Parry, 1993:34). Mills'e göre toplumdaki bireyler, gündelik hayatlarının dışına çıkamazlar. Sadece iktidardaki elitler gündelik hayatlarının dışına çıkabilir (Tolan, 1983:90). Bu nedenle de Mills'e göre elitler, hem toplumsal yapıdaki kuralları hem de bireylerin toplumsal hayattaki rollerini belirlemektedirler (Arslan, 2007:4). Bu açıdan elitler, toplumun diğer kesiminden ayrılmaktadırlar.

Mills'e göre yönetilenler, güçsüz ve pasiftir. Toplum, birlik halinde ve dayanışma içinde hareket etmemektedir. Bu durumda olan toplumun, iktidar elitlerini denetleyebilmesi de söz konusu değildir. Mills'e göre demokratik düzenin sağlanması mümkün değildir. Demokrasi, elitlerin gücünün sınırlanabileceği mekanizmayı tesis etmemektedir. İktidar elitlerine göre belirlenen toplumda, iktidar paylaşımı söz konusu değildir. Bu nedenle de iktidar, iktidar elitlerinin elinde merkezileşmektedir (Kapani, 2015:136-137).

Mills, ABD siyasetinde yapmış olduğu araştırmalar sonucunda çeşitli elit (seçkin) tipleri ortaya koymuştur. Mills, iktidar yapısındaki en etkili üç elit grubu "*siyasi elitler*", "*ekonomik (iş) elitler*" ve "*askeri elitler*" olarak tanımlar. Bu üç seçkin grup, benzer sosyal geçmişlere sahip olmanın yanı sıra, sosyal bağlantıları, ortak çıkarları ve ilişkileri ile de birbirleri ile bağlantılıdır. Bu kombinasyon, en önemli politika konularını belirleyen ve makro düzeyde sosyal, ekonomik ve politik kararlar alan güç elitlerini ortaya çıkarmaktadır (Arslan, 2003:29-32).

Mills'e göre elit olanlar, toplumdaki egemen kurumlarda ve o kurumların üst düzey konumlarda yer alan kişilerden oluşmaktadır. Bu nedenle de ülkedeki (ABD) önemli mevkilerde bulunan elit bireyler, siyasi sistemin birbirini belirleyip, denetlenmesinde toplumdaki diğer gruplara göre daha çok etki sahibidir. Mills, bu kişileri "*iktidar seçkinleri*" olarak ifade etmektedir (Mills, 1974:17). Mills, "*egemen sınıf*" yerine "*iktidar seçkinleri*" terimini kullanmayı tercih etmişlerdir. Çünkü bu terim, siyasi düzenin özerkliğini vurgulamadığı için daha olumsuz bir çağrışım taşır. Marksist bakış açısına göre, egemen kapitalist sınıf yalnızca toplumun zenginliğine sahip olmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun politik politikalarını da belirlemektedir (Mills, 1956:277). Bu bağlamda Mills, "*sınıf*" kavramını "*ekonomik*", "*yönetici*" kavramını da "*siyasi*" bulmaktadır. Bu yüzden de "*yönetici sınıf*" kavramını kullanmamaktadır (Tolan, 1983:90). Mills'in elit kavramında iki değişken bulunmaktadır. Bu doğrultuda bir taraftan elit olanlar, egemen olanları elinde tutmaktadır. Bir tarafta da toplumun üstün olan kademelerinde yer almaktadır. Bunlardan biri "*siyasal elitleri*" işaret ederken, bir diğeri de "*iktidardaki elitleri*" işaret etmektedir. Siyasi elit, iktidardaki elitin altında yer almaktadır. Toplum hayatındaki normal kimselerin iletişim kurabildiği elit; siyasi elitlerdir (Karadaş, 2018:62). İktidardaki elitler, söz sahibi kimselerdir ve üst konumda, stratejik yerlerde bulunmaktadır. Yine iktidardaki elitler, toplumun iletişim kuramadığı yerde konumlanmaktadır (Erol, 2023:50).

Mills, askeriye'nin de siyaset içerisinde yerinin olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle de bu sosyal grubu elit (seçkin) olarak ifade etmiştir. Mills, demokratik sistemlerde bile ordunun siyaset üstündeki etkisinin daima olduğunu ifade etmiştir. Militarist (askeri) elitlerin ellerinde bulunan rol, toplumdaki topluma farklılık göstermektedir (Mills, 1974:237-246).

Mills'e göre üçüncü grup olan ekonomik elitler, gelir düzeyi yüksek olan kişilerden oluşmaktadır. Bu kişiler iktidarda bizzat bulunmasalar da, siyasetin içerisinde bir şekilde etki sahibi olmaktadır. İktidarı elinde bulunduranların arka plana atamayacağı ekonomik seçkinler, iktidarını devam ettirmek isteyen kimselerin maddi anlamda desteğine ihtiyaç duyduğu kesimdir (Mills, 1974:304-308).

Bu üç elit grubun oluşturduğu iktidar elitleri, toplumdaki iktidarın tamamını zamanla elinde toplamaktadır. İktidar elitleri dışındaki kimselerin ve toplulukların, siyasal kararlara etki etmesi ya da siyasal katılımı gerçekleştirmesi zamanla imkansız hale gelmektedir (Turhan, 1991:33). İktidar seçkinleri, Mills için mevkileri ele geçirmiş, zapt etmiş kimselerdir. Amerikan toplumundaki iktidar elitleri; büyük şirketlerin yöneticileri, siyasal liderler ve askeri liderlerden oluşmaktadır. Amerikan toplumunda bu grupların karşılığı Mills'e göre "*Capitol*", siyasal liderleri; "*Pentagon*", askeri liderleri; "*Wall Street*", büyük şirketlerin yöneticilerini simgelemektedir. Amerikan toplumuna egemen olan, bu grupların elinde tuttuğu güç ile oluşmaktadır (Kapani, 2015:136).

Toplumsal yaşamın içerisinde iktidarı tek başına ve tamamen elinde tutan bir elit grubu yoktur. Siyasetteki elitlerin dışında iktidarı yönlendirebilecek farklı elitler bulunmaktadır. Modern toplumlarda ise elitler arasında birbirlerine bağımlılıkları söz konusudur. Bağımlılık düzeyleri bakımından da elitler "*tek tip elitler*" ve "*dayanımcı elitler*" olarak ikiye ayrılmaktadır. Askeri ve ekonomik elitler kendi menfaatleri için siyasi elitlere destek olurken, siyasi elitler de meşruiyetlerini sağlamak için ekonomik ve askeri elitler ile etkileşim içerisindeyler. Bu üç elit grubu arasındaki karşılıklı çıkarların sona ermesi durumunda yeni elit grupların oluşması için bir zemin oluşacaktır (Mills, 1974:304-308).

Mills, gücün, üretim araçlarına sahip olanlardan ziyade, üst düzey politikacılar gibi Amerikan toplumunun ana kurumlarının liderlerine kaydığını savunmaktadır. Bu nedenle iktidar elitleri, ulusal ve uluslararası sonuçları olan kararlar alabilen "*modern toplumun başlıca hiyerarşilerinin ve örgütlerinin yöneticileri*" olarak tanımlanmaktadır. Ek olarak Mills, Amerikan güç yapısını üç düzeyde incelemektedir. İkinci seviyedeki

yöneticiler genellikle üst seviyeden üçüncü seviyedeki halka emir iletmektedir. Bu seviyeler şöyle sıralanmaktadır (Korom, 2015:393);

1. Üst düzey askeri, kurumsal ve siyasi liderler arasındaki sıkı ittifak
2. Yerel seçkinler, yani Kongre üyeleri, yargıçlar, baskı grupları ve diğer örgütlü gruplar
3. Neredeyse güçsüz, ekonomik olarak bağımlı ve örgütlenmemiş halk kitleleri.

3.4. Pluralist (Çoğulcu) Elit Teorisi ve Temsilcileri

1950'lerden bu yana dikkatleri üzerine çeken plüralist teori, kökenini liberal düşünceden almaktadır. Plüralist elitizm kuramı, Robert Dahl ile popülerlik kazanmakta, Giovanni Sartori ile de sofistike bir hale bürünmektedir (Arslan, 2007:27). Bu teori Dahl ve Sartori'nin yanı sıra Lindblom, Riesman ve Galbraith gibi isimlerle de yaygınlaşmıştır. Çoğulcu teori olarak da adlandırılan pluralist elit teorisi, diğer teorilerden farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Çoğulcu elitist teori, demokrasiyi çoğunluğun yönetimine öncelik vererek değerlendirilmiştir. İlk bakışta teori, elitizmin temellerini içermiyor gibi görünebilir. Ancak çoğulcular, çoğunluk yönetimine yüzeysel davranmazlar. Plüralist elitizm teorisine göre, çoğunluk tarafından yönetim seçkinlerin, kendisini yönetmesi için seçen toplum olarak tanımlanmaktadır (Turhan, 1991:33).

Çoğulcu teoriye göre, sosyal ve politik güç birçok grup arasında dağıtılır ve paylaşılır. Her grubun, karar alma süreçlerinde az ya da çok etkisi vardır. Bu bağlamda siyasi ve toplumsal alanda var olan güçlerin, karar verme sürecine olan etkileri farklı büyüklüktedir. İktidarın gücü ve iktidarın kararları farklı elit gruplarının gücü tarafından sınırlandırılmaktadır. Çünkü bu kurama göre güç sahibi olan her grubun az veya çok sürece etkisi bulunmaktadır (Arslan, 2007:28). Örneğin hükümetin karar alma yetkisi, ekonomik elitler, bürokratik elitler, beyaz yakalı elitler, sendikal elitler ve muhalif siyasi elitler gibi çeşitli elit gruplar ile sınırlıdır. Çoğulcular, elitlerin "*halkın görüşlerinin yönetici grup tarafından kontrol edilebileceği ve yönetilebileceği*" iddiasına karşı çıkarak, "*yöneticilerin gücünün diğer elit gruplar ve halk tarafından sınırlandırılabilceğini ve kontrol edilebileceğini*" savunurlar (Arslan, 2003:116).

Bu teoride daha önce de belirtildiği üzere tek belirleyici grup yoktur. Belirleme gücü farklı gruplar arasında dağılmaktadır. Toplumun etki etme gücünün var olması, bu dağılım sayesinde. Elinde gücü bulunan gruplar, birbirleri ile yarış halindedir. Bu yarış, demokratik toplumlarda iktidarı sınırlandırmaktadır (Etzioni-Halevy, 1993:76).

Çoğulcu teori, gücün diğer güçler tarafından kontrol edilmesini ve dengelenmesini vurgular. Ancak "*seçkinler (elitler)*" ile "*kilit seçkinler (elitler)*" arasında ayırım yapmamaktadır (Arslan, 2003:116). Anahtar elitler kavramı, elitlerden daha elit olan grupları ifade etmek için kullanılmaktadır. Anahtar elitler, plüralistlere göre değişmeyen bir grubu nitelmemektedir. Zamana, kimi zaman da mekâna (ortaya çıktıkları yere) göre elit grupları değişmektedir. Bu sebeple anahtar elitlerin nitelikleri de sürekli değişim içindedir (Etzioni-Halevy, 1993:77). Bununla birlikte, güç yapısı içinde bazı elit gruplar diğerlerinden daha güçlüdür. Bu gruplara "*güç elitleri/seçkinleri*" denir. Kilit elitler zaman ve mekân içinde niteliksel ve niceliksel olarak farklılık gösterirler. Bazı elit gruplar belli bir dönemde ve toplumda kilit elitler olarak öne çıkabilirken, başka bir dönemde ve toplumda farklı elit gruplar bu konumda olabilirler. Aynı toplum içinde bile, çeşitli elit gruplar farklı zamanlarda kilit elit/seçkin pozisyonlarda bulunabilirler (Arslan, 2003:116).

Klasik elitizm kuramını eleştiren Dahl; klasik elitizmin, toplumu yetersiz görmesine ve yalnızca elit kimselerin üstünlüklerine yoğunlaşmalarına karşı çıkmaktadır (Dahl, 2010:82). Dahl, çoğulcu elit anlayışını, siyasi güç kaynaklarının eşit olmayan dağılımına dayandırmaktadır. Bu eşitsiz dağılım, elitler ile halk arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaktadır. Çünkü Dahl'a göre hiçbir grup tüm kaynaklara ve dolayısıyla da tam bir güç tekeline sahip olamaz. Toplumda tek bir elit yerine, farklı kaynaklardan beslenen ve birbirleriyle rekabet eden birçok elit grup vardır (Turhan, 1991:36).

Dahl, tek bir elit grubun toplumdaki tüm gücü kontrol edemeyeceğini savunmaktadır. Ona göre mevcut elit gruplar arasında farklılıklar ve hatta çelişkiler vardır. Bu çelişkiler ile rekabet demokrasinin işleyişini sağlamaktadır (Kışlalı, 1994:274). Hiçbir elit grup tek başına toplumu yönetemez. Bu nedenle de ilgili grupların toplumsal yapıda etkili olabilmeleri için kendi aralarında geçici koalisyonlar kurmaları gerekmektedir (Ateş, 2010:100).

Dahl, seçimlerde erdemli ve yetenekli kimselerin bulunmasının önemli olduğunu ifade etmektedir. Kavramsal olarak "*elitlerin dolaşımı*" ifadesini kullanmamış olsa da, kişilerin sonradan elde ettiği güç ile konumlarının

değişebileceğini kabul etmektedir. Ekonomik alanda yetenekli olan kimseler Dahl'a göre geriye kalan kesimden daha fazla katılım göstermektedir. Katılımda etkin olanlar, elitleri oluşturmakta ve politikaları belirlemede söz sahibi kimselerdir (Küçüktüğü, 2010:29).

Sartori'nin modelinde; sürekli olarak yeni elitler oluşmaktadır. Bu elitler, toplumun ihtiyaçlarına göre amaçlarını belirlemektedir. Toplumun ihtiyaçlarını önceleyen elitler, toplumun seçimlerde oy kullanacağı gerçeğine dikkat etmektedir. Sartori'nin elit tanımını, demokrasi temellendirmektedir. Bu kapsamda en iyi demokrasinin ortaya çıkmasında yardımcı olan kimseler elitlerdir (Sartori, 1977:86). Sartori, toplumun rızası ile yönetimin gerçekleşmesini savunmaktadır. Yönetim, iktidardan ziyade bir otoriteye karşılık gelmektedir. Çünkü iktidar tanımı, Sartori için baskıyı akla getirmektedir. Otorite kavramını kullanmasının sebebi ise rızayı öncelemesidir. Tekelleşmeyen iktidar ve bu kapsamda dağıtılan güç, Sartori'nin amaçladığı demokrasi anlayışını oluşturmaktadır (Özyürek, 2018:82).

4. ELAZIĞ VE ELAZIĞ BELEDİYE BAŞKANLARININ DEMOGRAFİK ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde Elazığ'da son dokuz yerel seçim sonucunda görev yapmış belediye başkanlarının demografik özellikleri analiz edilerek siyasal ve sosyolojik açıdan değerlendirilmiştir. Bu kapsamda konunun daha iyi anlaşılması açısından öncelikle Elazığ İli hakkında genel bir bilginin verilmesi konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4.1. Elazığ İlinin Tarihsel Gelişimi ve Konumu

Elazığ, Türkiye sınırları içerisinde bulunan yedi coğrafi bölgeden birisi olan Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir şehirdir. Coğrafi koordinat olarak da 40° 21' ile 38° 30' doğu boylamı, 38° 17' ile 39° 11' kuzey enlemi arasındadır. Bu bölgenin “*Yukarı Fırat*” bölümünde yer almaktadır. Elazığ, 2024 yılındaki verilere göre on ilçe ve bir merkez ilçe olmak üzere toplamda on bir ilçeye sahiptir. Ayrıca 152 mahalle ve 550 tane de Elazığ'a bağlı köy vardır. İlin batısında Baskil, Keban ve Ağın ilçeleri yer alırken, güney kısmında Sivrice ve Maden ilçeleri bulunmaktadır. Doğu kısmında ise Kovancılar, Palu ve Karakoçan ilçeleri vardır. İl bazında komşuları ise batı da Malatya, kuzey de Tunceli, güneyde Diyarbakır ve doğusunda Bingöl yer almaktadır. Bununla beraber Elazığ ilinin sınırlarını kuşatan Keban ve Karakaya barajları da bulunmaktadır. Elazığ il sınırlarının yarısı çayır ve meralarla kaplıyken, yüzde yirmi sekizlik kısmı tarım arazisidir, yine yüzde onluk bir kısmı ormanlık alan geriye kalan yüzde on da sudur (Karakaş, 1999:134-136; Akdemir vd., 2015:54-57; Özdemir ve Can, 2024:2; İçişleri Bakanlığı, 2024).

Elazığ ilinin, önceki ismi Harput olarak bilinmektedir ve 2024 yılında Elazığ'ın eski ismi olan Harput, Elazığ sınırları içerisinde merkeze beş kilometre uzaklıkta bir mahalle olarak varlığını sürdürmektedir. Harput'un önceki ismi ise “*Carchiocerta*”dır. Bu kelime, “*şehir kale*” manasına gelmektedir. Yaklaşık dört bin yıllık bir geçmişe sahip olan Harput'u Elazığ'ın menşei olarak nitelemek mümkündür. Bu bölgenin geçmiş dönemlerde değerli olmasının en büyük sebebi önemli ticaret yollarının geçiş güzergâhı olmasından kaynaklanmaktadır. Bundan ötürü de Elazığ milattan önceki dönemden, Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar ki süreçte birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu ilin yazılı tarihçesi ile ilgili bilgiler ilk olarak Hitit tabletlerinde bulunmaktadır. Milattan önce 12 ile 7. Yüzyıllar arasında bu bölgeye hâkim olan Urartu Krallığı'dır. Urartular'a karşı düzenlenen İskit ve Asur müdahaleleri güçlerinin azalmasına sebep olmuş, bu durumda bölgedeki hâkimiyetlerini bitirmiştir. Bu süreçten sonra sırasıyla Med Krallığı, Persler, Safen Krallığının egemenliğine girmiştir. Sonraki süreçte Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesinin ardından Harput ve etrafı Sasaniler'in hâkimiyet alanında kalmıştır. Çaldıran Savaşı'nın ardından da 1515 senesinde Osmanlı egemenliğine girmiştir. Osmanlı İmparatorluğuna dâhil olduktan sonra 19. asrın son dönemlerine dek kültür ve bayındırlık gibi çeşitli alanlarda Osmanlı'nın en popüler vilayetlerinden birisi olmuştur. Sonraki süreçte ise değişen sosyolojik dinamiklerle birlikte Harput bölgesi, daha çok ovada yer alan ve o dönemdeki ismi Agavat Mezrası olan günümüzdeki Elazığ'ın yerleşmiş olduğu yere taşınma sürecine girmiştir. Osmanlı İmparatorluğu padişahı Abdulaziz devrinde dönemin valisi İsmail Paşa'nın önermesiyle bölgenin ismi “*Mamurat-al Aziz*” olarak değiştirilmiştir. Osmanlı'nın son dönemlerinde Tunceli ile Malatya sancakları da 1921 yılına kadar Elazığ'a katılmıştır. Mustafa Kemal, 1937 senesinde gerçekleştirmiş olduğu Elazığ ziyaretinde bu ile “*El-azık*” ismini uygun görmüştür. Bu ismin anlamı “*azığı bol il*” manasındadır. Bu isim ilerleyen dönemlerde meclis kararıyla günümüzdeki isme yani Elazığ'a dönüştürülmüştür. Buradan da anlaşılacağı üzere bu şehrin, günümüzde de geçerliliğini sürdüren ismi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk tarafından değiştirilmiştir (Erinç, 1953:118; Ardiçoğlu, 1964:6-12; Karakaş, 1999:134-136).

Demografik özellikleri bakımından Elazığ, doğu ile batı bölgeleri arasında bir geçiş güzergâhında bulunması, Fırat Üniversitesi'ne sahip olması, sunduğu çeşitli imkânlar ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde terör tehlikesine karşı güvenli bir il olması gibi faktörler sayesinde artan bir nüfus yapısına sahiptir. Elazığ'da 24 Ocak 2020 tarihinde yaşanan 6,8 şiddetli depremin ardından şehir bir süre göç vermeye başlasa da bu durum, TÜİK (2024) verilerine göre günümüzde geçerliliğini yitirdiği görünmektedir.

Sonraki süreçlerde küresel ölçekte yaşanan pandemi Elazığ dışında metropollerde yaşayan insanları Elazığ'a tekrardan yönlentmeye sebep olmuştur. Ayrıca 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli depremin on bir çevre ili etkilemesi ve bu etkilenen illerde bina stoğunun azalması yine Elazığ'ın çevre illerden göç almasına sebep olmuştur. Bu durumlar aslında Elazığ'da çok kültürlü bir yapının olduğu göstergesidir. Türkiye İstatistik Kurumu'na göre Elazığ'ın nüfusu 2020 yılında 2019 yılına göre 3 bin 138 azalarak, 587 bin 960 olmuştur. Bu durumda yukarıda bahsettiğimiz gibi depremin etkisi büyüktür. 2021 yılında ise Elazığ'ın nüfusu 588 bin 88, 2022 yılında 591 bin 497 seviyesindedir. 2023 yılına gelindiğinde ise 12 bin 914 artarak, 604 bin 411'dir. Bu ilin nüfus sayısı bazında en büyük ilçeleri de Merkez ilçe, Kovancılar ve Karakoçan'dır. Türkiye genelinde olduğu gibi Elazığ özelinde de gerek Suriyeli gerekse başka milletlere ait yabancı uyruklu bireylerde ikamet etmektedir. Bunların sayısı ise yine aynı kurumun istatistiklerine göre 2022 yılında Elazığ'da yaşayan yabancı uyruklu vatandaşların sayısı 4 bin 238 iken bu rakam 2023 yılında 197 azalarak, 4 bin 041 olmuştur. Bu nüfus içerisinde erkeklerin sayısı kadınlara göre fazladır (TÜİK, 2024).

Elazığ yöresinin iktisadi koşullarıyla alakalı olarak yapılan çalışmaya göre ilk veriler orta çağ sürecine kadar uzanmaktadır. Özellikle Artuklu dönemlerinde bu ilin en mühim ekonomik kalkınma biçimi hizmet ve mal üretip bu yörenin ticaret yollarını kapsaması sebebiyle ürettiklerini geniş bir yelpazeye pazarlıyor olmasıdır. Bunun yanı sıra tarım da şehrin ekonomisinde o süreçte önemlidir (Ünal, 1989). Günümüzde ise Elazığ, Türkiye'nin kalkınma konusunda öncelikli illeri kapsamında olan bir yöredir. Genel olarak Elazığ'da verimli maden yatakları bulunmaktadır. Bu madenler arasında bakır, demir, mangan, krom ve altın vardır. Alacakaya bölgesinde çıkarılan Elazığ'a özgü vişneçürüğü rengindeki mermer dünya geneline ihraç edilmektedir. Bu yerlere İslam dünyasının merkezi Mekke'de bulunan Kâbe bölgesinde ve Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan Beyaz Saray'da rastlanmaktadır (Fırat Kalkınma Ajansı, 2024). Ayrıca şehrin ekonomik kalkınması konusunda tarımsal faaliyetlerin, hizmet sektörünün, kısmen de olsa sanayi sektörünün etkisi vardır. Bu ilin iktisadi gelişmesine pozitif etkisi olan tarım ürünleri arasında ilk sırada tarla bitkileri gelmektedir. Özellikle son yıllarda ılıman bir iklim yapısı olduğundan dolayı bağ ve bahçe üretimi de önem kazanmıştır (Ünsaldı, 2005:88-89; Elazığ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2024).

Ticaret gayesiyle yapılan yetiştiricilik genel olarak Elazığ'ın ova bölgesindeki Uluova ve Kuzuova kesimindedir. Ayrıca Keban Barajı elektrik üretimi konusunda önemli bir yere sahip olduğundan Elazığ'a fayda sağlamaktadır ve bu yörede balıkçılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Bir diğer husus ise Elazığ bölgesinde yetiştirilen öküzgözü üzümünün şarap üretiminde kullanılmasıdır. Bu açıklamalardan görüldüğü üzere Elazığ doğal yapısı olarak zengin bir ildir. Elazığ gerek geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yaptığından ötürü gerekse de coğrafi özelliklerinden ötürü kültürel ve turizm anlamında ilgi çeken bir ildir. Elazığ'ın Sivrice ilçesinde bulunan Hazar Baba Dağı'nda yapılan kayak sporu kış turizmi açısından şehri olumlu etkilemektedir. Yaz turizmi açısından ise yine aynı ilçede yer alan Hazar gölü vatandaşların ilgisini çekmektedir. Harput yöresinde yer alan süt kalesi, medreseler, Pisa Kulesi'nden daha eğri bir minareye sahip olan Eğri Minareli Cami ve Elazığ'ın folklorik yapısı yine merak uyandıran özelliklerinden olduğu için yılın her döneminde farklı yörelerden misafir çekmektedir (Ünsaldı, 2005:88-89; Elazığ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2024).

4.2. Elazığ Belediye Başkanlarının Demografik ve Sosyolojik Analizi

Yerel yönetimler, merkezi iktidardan bağımsız bir şekilde ve merkezi yönetimin organlarından ayrı bir kapsamda, kendine özgü görev tanımları olan, bağımsızlığa sahip olan, belirli sayıda personeli bulunan ve belirli bir bölgede yaşayan bireyleri alakadar eden hizmetleri ifa eden, yöneticisi halkın iradesiyle seçilen ve özerk bir yapıya sahip demokratik kurumlardır. Yerel yönetimler kurumlarının kanunlar çerçevesinde belirlenen yetkileri bulunmaktadır. Kendilerine has bütçeleri vardır. Bağlı buldukları yöreyle ilgili karar alma sürecinde en etkili siyasi elit grubunu yerel yöneticiler oluşturmaktadır. Demokrasinin egemen olduğu diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de yerel yönetimlerin sosyal ve politik yaşamdaki konumu anayasa da belirtilmiştir. 1961 Anayasası'nın 112. maddesinde ve 1980 darbesinden sonra oluşturulan 1982 Anayasası'nın 123. maddesinde Türkiye'de yönetimin merkezi ve yerinden yönetim esaslarına göre yönetildiği açık bir şekilde belirtilmektedir.

Demokrasinin en önemli unsurları arasında seçimler gelmektedir. Seçimler halkın iradesinin tecelli ettiği bir uygulama olduğundan ötürü katılım oranları da önem arz etmektedir. Türkiye’de 1980 yılından 2024 yılına kadar yapılmış dokuz yerel seçim 1984, 1989, 1994, 1999, 2004, 2009, 2014, 2019, 2024 yıllarında yapılmıştır. YSK (2024) verilerine göre bu dokuz yerel seçimde Türkiye geneli katılım oranı ortalaması %83,52’dir. En yüksek katılımı gerçekleştiren seçim 1994 yılında yapılmış olan yerel seçimlerdir. Bu seçimde katılım oranı %90,5 oranındadır. En düşük katılımı gerçekleştiren seçim ise 1989 ve 2024 yerel seçimleridir. Bu seçimlerde katılım oranı %78 olmuştur. Elazığ özelinde ise yerel seçimlere katılım oranı ortalama %79,57’dir. En düşük katılım oranıyla gerçekleşen seçim 2004 yerel seçimleridir. Bu seçimde katılım oranı %65 seviyesindedir. En yüksek katılımı yerel seçim de %90,2 oranıyla 27 Mart 1994 seçimleridir.

Tablo 1. 1980-2024 yılı Arası Yapılan Yerel Seçim Sonuçları ve Seçilen Kişiler

Seçim Tarihleri	Kazanan Parti	Aldığı Oy Oranı	Seçilen Belediye Başkanı
25 Mart 1984	Anavatan Partisi	50,4	Mustafa Temizer
26 Mart 1989	Milliyetçi Çalışma Partisi	21,7	Behçet Susmaz
27 Mart 1994	Refah Partisi	30,5	Hamza Yanılmaz
18 Nisan 1999	Fazilet Partisi	42,9	Hamza Yanılmaz
28 Mart 2004	Doğru Yol Partisi	33	Süleyman Selmanoğlu
29 Mart 2009	Adalet ve Kalkınma Partisi	47,8	Süleyman Selmanoğlu
30 Mart 2014	Adalet ve Kalkınma Partisi	55,81	Mücahit Yanılmaz
31 Mart 2019	Adalet ve Kalkınma Partisi	40,56	Şahin Şerifoğulları
31 Mart 2024	Adalet ve Kalkınma Partisi	38,18	Şahin Şerifoğulları

Kaynak: YSK (2024) Kaynağı Taranarak Yazarlarca Hazırlanmıştır.

Tablo 1’de ilgili yerel seçimleri kazanan parti ve belediye başkanı ile alınan oy oranı bilgileri yer almaktadır. Tablodaki verilere göre yerel seçimlerde seçilen belediye başkanlarından en yüksek oy oranını alarak seçimi kazanan kişi 2014 seçimlerinde %55,81 oy oranıyla Mücahit Yanılmaz’dır. En düşük oy oranıyla seçimi kazanan kişi ise 1989 seçimlerinde %21,7 oy oranıyla Behçet Susmaz’dır. Bu düşük oy oranıyla Susmaz’ın seçilmesinin sebebi, seçime katılan diğer adayların oy oranlarının birbirine yakın olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Seçim sonuçlarına göre sandıktan ilk sırada çıkan kişilerin oy ortalamasına bakıldığında, bu oran %40 düzeyindedir.

Mevcut tabloya göre dokuz seçimde altı farklı kişi belediye başkanı seçilmiştir. Hamza Yanılmaz, Süleyman Selmanoğlu ve Şahin Şerifoğulları üst üste iki dönem belediye başkanlığı seçimini kazandığı görülmektedir. Tabloda da görüldüğü üzere Süleyman Selmanoğlu ile Hamza Yanılmaz’ın kazanmış olduğu iki ayrı seçimde farklı partilerin çatısı altında seçime girmişlerdir. Ancak Şahin Şerifoğulları iki seçimde de aynı partiden (Adalet ve Kalkınma Partisi) seçimi kazanmıştır.

Yaklaşık 40 yıllık süre zarfında yapılan yerel seçimlerin sekizi mart ayının son gününde yapılmıştır. Sadece bir seçim (1999) nisan ayında yapılmıştır. 1980 ile 2024 yılları arasında yapılan yerel seçimlerde Anavatan Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi, Refah Partisi, Fazilet Partisi ve Doğru Yol Partisi birer defa sandıktan birinci sıradaki siyasi parti olarak çıkmıştır. 2002 yılı ile birlikte seçim serüveni başlayan Adalet ve Kalkınma Partisi girmiş olduğu beş yerel seçimin dördünü Elazığ özelinde kazanmıştır. YSK (2024) verileri esas alındığında 2019 yerel seçimleri hariç diğer sekiz yerel seçimde Elazığ merkezde seçilen belediye başkanları mensubu olduğu partisinin Türkiye geneli ortalama oy oranından daha fazla bir oy oranıyla seçilmişlerdir.

Elazığ merkez ilçe (il) belediye başkanları seçim sonuçları incelendiğinde ortaya çıkan genel tablo yukarıda açıklanmıştır. Çalışma ile kazanan belediye başkanlarının demografik analizleri yapılacaktır. Başka bir ifade ile kazanan adayların yani halk tarafından en çok tercih edilen adayların demografik özellikleri elit teoriler kapsamında değerlendirilecektir. Bununla birlikte araştırma kazanan adaylar ile sınırlı olduğu unutulmamalıdır. Her ne kadar kazanan belediye başkanları halkın çoğunluğunun oy vermesi (seçmesi) ile göreve gelmiş olsalar da bu kimselerin aday gösterilmeleri doğrudan halk tarafından belirlenmemektedir. Bazı siyasi partiler yerel seçimlerde anket, parti üyelerince/delegelerince önseçim yapma vd. araçlar ile temayül yoklamaları yapıyor olsalar da aday gösterilen kişilerin yerel halk ya da en azından ilgili partinin seçmenleri tarafından en çok istenen aday olduklarını iddia etmek oldukça güçtür. Ayrıca adaydan bağımsız olarak doğrudan partiye oy veren seçmenlerin varlıkları da unutulmamalıdır. Bununla birlikte yerel seçimlerde sonuca etki eden birçok yerel, ulusal ve hatta küresel etkenler olabilmektedir. Bunlardan sadece bir ya da birkaç tanesini ele alarak (diğerlerini yok sayarak) seçim sonucu analizi yapmak yeterli olmayacaktır. Çünkü sonuca etki eden birçok faktör bulunmakta ve bunların oransal dağılımlarının da net olarak tespit edilebilmesi pek mümkün olmamaktadır. Bu

açından yapılan çalışma yerel seçim sonuçlarının tüm yönleri ile analiz edilmesi şeklinde yorumlanmamalıdır. Söz konusu çalışma seçim süreci ve sonuçlarını analiz etme üzerine değil, seçimler sonucu kazanan belediye başkanlarının elit teoriler kapsamında demografik olarak karşılaştırılmasını esas almaktadır. Dolayısıyla yapılan çalışma seçim sürecini ve etkenlerini kapsamamaktadır. Yine seçim sonuçlarına etki eden faktörler de çalışmanın inceleme konusunda yer almamaktadır. Bu kapsamda bir çalışma bir makale sınırını aşacak büyüklükte olacaktır. Bu nedenle de çalışmanın sınırlılıkları içine bu süreç ve unsurlar dâhil edilmemiştir.

Yerel seçimleri etkileyen çok fazla faktör bulunmaktadır. Bu nedenle de seçim sürecini ve bu süreç sonunda ortaya çıkan tablonun nedenlerini analiz etmek için dönemin koşullarını da değerlendirmek gerekmektedir. Çünkü her dönemin kendine has dinamikleri bulunmaktadır. Bu durum da gerek aday belirleme sürecini, gerek seçmen davranışını, gerekse de aday gösterilecek kişiyi etkilemektedir. Örneğin 1984 yerel seçiminde Muhalefet cephesi seçimin 3 Haziran tarihinde yapılmasının uygun olacağını tartışırken, dönemin iktidar partisi (ANAP) meclisteki oylamada verdiği oylarla seçimin mart ayında yapılmasını sağlamıştır. Ayrıca bu seçim yine ANAP'ın oyuyla kabul edilen 2972 sayılı yerel yönetimlere ilişkin yasanın geçerli olduğu bir seçimdir. İktidar tarafında seçimin erken yapılmasının arzu edilmesinin asıl amacı, bir önceki merkezi hükümet seçiminde aldığı yüksek oy oranıdır. Bu seçim sonucuna göre iktidarın hamlesi Elazığ özelinde başarı getirdiği görülmektedir. Anavatan Partisi listesinden seçime giren Mustafa Temizer birinci sıradan sandıktan çıkmıştır. Bu seçimde Elazığ seçmeni Türkiye geneliyle aynı doğrultuda bir irade sergilemiştir. Elbette ki seçim sonucunu etkileyen tek faktör seçim tarihi olarak kabul edilemez. Ancak bu etkenlerin/faktörlerin incelenmesi çalışmamızın kapsamı içinde yer almadığı için çalışma kapsamında ele alınmayacaktır. Ancak konunun ve kapsamının daha iyi anlaşılması açısından çalışma içerisinde Elazığ özelinde ilgisine göre bazı etken ve faktörlere örnek olarak değinilmiştir.

Tablo 2. Belediye Başkanı Mustafa Temizer'in Demografik Bilgileri

Belediye Başkanı: Mustafa TEMİZER	
Doğum Tarihi	1923
Belediye Başkanı Seçildiği Yaş	61
Doğum Yeri	Harput (Elazığ)
Mesleği	Veteriner Hekim, Akademisyen
Eğitim Düzeyi	Doktora
Medeni Hali	Evli
Yöneticilik Deneyimi	Üniversitede Dekanlık ve Rektörlük
Kazandığı Yerel Seçim(ler)	1984

Mustafa Temizer 1923 yılında doğmuş, 61 yaşında belediye başkanı seçilmiştir. Elazığ'ın Harput mahallesinden olan başkan, doktora düzeyinde eğitim seviyesine sahiptir. Temizer, veterinerlik fakültesi mezunudur. Meslek hayatına ilk olarak veteriner hekim olarak başlamıştır. Sonraki süreçte ise akademisyen olarak mesleğini devam ettirmiştir. Elazığ'da kurulan Fırat Üniversitesi'nin kuruluş sürecine de destek olan Temizer, üniversitenin kurulmasından sonra veteriner fakültesi dekanlığı yapmıştır. Sonraki süreçte de üniversitenin rektörlük görevini yürütmüştür. 1984 ile 1989 yılları arasında Belediye başkanlığı görevini de ifa etmiştir. Evlidir ve 1998 senesinde vefat etmiştir.

Klasik (seçkinci) elit teorisi açısından Mustafa Temizer incelendiği zaman, belediye başkanının ilgili kuramla ilişkisi sınırlı olarak kurulabilmektedir. Çünkü belediye başkanı olmadan önce fakültede dekanlık ve yine üniversitede rektörlük yaptığı görülmektedir. Dolayısıyla yöneticilik konusunda önemli deneyimlere sahiptir. Statü açısından bir ilişki kurulmakla birlikte üniversite kurulmasındaki katkıları da yönetim süreci ve eylemleri konusunda ilişkilendirilmesine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte Temizer, yöneticilik alanında değil, hayvan sağlığı (veteriner hekimlik) alanında bir eğitim geçmişine sahiptir. Bu durum klasik teori ile örtüşmemektedir. Yöneticilik mesleğine/görevine olan ilgisi aldığı eğitim ile ilgili olmadığı görülmektedir. Yöneticiliğe olan bu ilginin kaynağını birçok etken (aile, sosyal grup, diğer çevresel etkenler vs.) oluşturabilir. Belediye başkanının bu verilerine bütüncül olarak ulaşıma şansı olmadığı için bu konuda kesin sonuçlar elde edilememektedir. Ayrıca kent sürekli olarak belirli bir sosyal gruba mensup kişilerce yönetilmediği için bu durum, bu yönü ile belediye başkanının bu teori ile ilişkilendirilmemesine neden olarak gösterilebilmektedir.

Demokratik elit teorisi açısından yöneticilerin göreve gelmesinde “*fırsat eşitliği*” unsurunun, bu kapsamda da “*ifade özgürlüğü*”, “*örgütlenme özgürlüğü*” ve “*özgür seçimler*” gibi temel demokratik ilkelerin/araçların olması gerekmektedir. Araştırmaya konu olan yerel seçim ele alındığında genelde Türkiye, özelde de Elazığ açısından bu unsurların varlığı “*nispi olarak*” mevcuttur. Daha açıklayıcı bir ifadeyle ülkede ve Elazığ ilinde özgür

seçimler yapılmakta, siyasi partiler özgürce örgütlenebilmekte, düşüncelerini ve politikalarını özgürce ifade edebilmektedir. Bu kapsamda seçimi kazanan ilgili belediye başkanı ile demokratik elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte belediye başkanı aday adaylarının ortaya çıkması ve yarışmasında yerel halkın öntercihleri kadar (hatta bazen daha fazla) parti il teşkilatlarının ve/veya merkez yönetimlerinin de etkisi olmaktadır. Bu durum, kurulan ilişkinin bağıni azaltmaktadır. Ancak söz konusu etkenlerin gerçek ve objektif veriler ile tam olarak ölçülmesi mümkün olmadığı için araştırma kapsamında göz ardı edilmiştir. Her aday adayının bu faktörleri kendi lehine çevirebilmesi için nispeten eşit imkânlarla sahip olduğu kabul edilmektedir. Yine demokratik elit teorisi içerisinde yer alan yöneticilerin (örnekte belediye başkanının) “*kendilerine özgü toplumsal bir sınıf içerisinde ortaya çıktığı*” düşüncesi belirli açılardan (eğitim, idari görev, statü vs.) örtüşmektedir. Ancak belediye başkanının ailevi geçmişi, başkan seçilmeden önce etkileşimde bulunduğu sosyal yapılar ve çevresel faktörler bir bütün olarak incelenmesi mümkün olmadığı için bu konuda kesin bir genelleme yapmak ve diğer adaylar ile bu kapsamda doğrudan karşılaştırma yapmak bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Neoklasik elit teorisinde iktidar elitleri “*siyasi elitler*”, “*ekonomik (iş) elitler*” ve “*askeri elitler*” olarak üç ana gruba ayrılmaktadır. Dolayısıyla kentin yönetimini gerçekleştiren siyasi elitlerin toplumdaki egemen kurumlarda ve o kurumların üst düzey konumlarda yer alan kişilerden oluşması beklenmektedir. Bu kapsamda ilgili belediye başkanının seçilmeden önce kentin önemli kurumlarından birisi olan üniversitede dekanlık ve rektörlük yapması nedeniyle neoklasik elit teorisi ile belediye başkanı arasında bir ilişki kurulabilmektedir.

Pluralist (çoğulcu) elit teorisine göre yönetimde tek bir belirleyici grup yoktur. Bu nedenle de hiçbir grup tüm kaynaklara tek başına sahip değildir. Dolayısıyla da hiçbir grup tek başına tam bir güç tekeline sahip olamaz. Bu kurama göre güç sahibi olan her grubun az veya çok yönetsel sürece etkisi bulunmaktadır. Buradan hareketle Elazığ kent yönetiminde (seçilen belediye başkanlarında) ortak olan bir sosyal grup tespit edilememiştir. Bu da farklı sosyal gruba mensup kişilerin belediye başkanı olduğunu göstermektedir. Bu durumda analiz edilen belediye başkanı ile pluralist (çoğulcu) elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Mevcut belediye başkanı tek dönem belediye başkanlığı yaptıktan sonra 1989 yerel seçimlerinde tekrardan aday olmamıştır. Daha sonraki seçim dönemi gelmeden de vefat etmiştir.

1989 yılında gerçekleştirilmiş olan seçim sürecinde, iktidar partisi, muhalefet partilerinin seçim propagandası yapmasına müsaade etmemiştir. Özellikle TRT’yi kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmiştir. Ayrıca muhalefet partilerinin teşkilatlanma sürecini zorlaştırma girişiminde bulunmuştur. Ancak seçimler, iktidarın istediği şekilde sonuçlanmamıştır. 1989 yılı sandık sonuçlarından çıkarılacak bir başka sonuç da merkezi hükümet seçimi ile yerel yönetim seçiminin birbirinden farklılık gösterebileceğidir. Bu seçimden önceki süreçte Turgut Özal seçimi bir güvenoyu oluşturmak olarak görmüş ve yeteri kadar oy alamadığı takdirde göreve devam etmeyeceğini belirtmiştir (Tanör, 2000:77). Seçimin ardından oy oranında önemli ölçüde düşüş yaşamıştır. Buna rağmen istifa etmeyerek görevine devam etmiştir.

Elazığ’ın seçim sonucuna göre iktidarda bulunan parti, bir önceki dönemde yakaladığı başarıyı yakalayamayıp, Elazığ belediyesini kaybetmiştir. Ayrıca Elazığ’ın ilçelerinin tamamında sandıktan ilk sıradaki parti olarak çıkamamıştır. Türkiye geneli seçmeni ile Elazığ seçmeni bu seçimde aynı doğrultuda karar vermemiştir. Türkiye genelinde Sosyal Demokrat Halkçı Parti birinci sıradan sandıktan çıkmıştır. Elazığ’da birinci parti çıkan Milliyetçi Çalışma Partisinin Türkiye geneli oy oranı %3 seviyesindedir. Bu seçimde Elazığ ili Belediye Başkanı, Milliyetçi Çalışma Partisi listesinden seçime giren Behçet Susmaz’dır.

Tablo 3. Belediye Başkanı Behçet Susmaz’ın Demografik Bilgileri

Belediye Başkanı: Behçet SUSMAZ	
Doğum Tarihi	1948
Belediye Başkanı Seçildiği Yaş	41 (ilkinde 29)
Doğum Yeri	Harput (Elazığ)
Mesleği	İnşaat Mühendisi
Eğitim Düzeyi	Lisans
Medeni Hali	Evli
Yöneticilik Deneyimi	Kamuda personel olarak çalışmıştır (DSİ – MEB)
Kazandığı Yerel Seçim(ler)	1989 (öncesinde 1977)

Behçet Susmaz, 1989 ile 1994 yılları arasında belediye başkanlığı yapmıştır. Ayrıca Susmaz, 1977 ile 1980 yılları arasında yine Elazığ Belediye Başkanı’dır. 1980 darbe sürecinde darbe yönetimi kendisini görevden almıştır. Susmaz, 1948 yılında Harput’ta (Elazığ) doğmuştur. İlk belediye başkanı seçildiği dönemde 29

yaşında, ikinci belediye başkanı seçildiğinde ise 41 yaşındadır. Sonraki süreçte Elazığ Belediyesi Meclis üyeliği yapmıştır. 2024 yerel seçimlerinde Milliyetçi Hareket Partisi Elazığ Seçim Koordinasyon Merkezi Başkanlığı görevinde bulunmuştur. Bu açıdan Susmaz, halen daha aktif siyasetle ilgilenmektedir. Susmaz, evlidir ve inşaat mühendisliği (lisans) bölümü mezundur. Belediye başkanlığı süreci öncesinde Elazığ'da devlet su işleri ve milli eğitim müdürlüklerinde çalışmıştır.

Klasik (seçkin) elit kuramına göre, elit sınıf toplum içinde azınlıkta olan en güçlü bireylerden oluşmaktadır. Bu elit grup, elindeki gücü yoğunlaştırıp merkezileştirmiştir. Elit sınıfı, topluma baskın bir şekilde hükmederek bilinmeyen, yapılmayanı yapabilen bir güç olarak tanımlanmaktadır. Klasik (seçkin) elit teorisi açısından Behçet Susmaz incelendiği zaman, belediye başkanının ilgili kuramla doğrudan ilişkisi kurulamamaktadır. Çünkü kenti sürekli olarak yöneten bir sosyal grup bulunmamaktadır. Ayrıca belediye başkanının eğitim ve mesleki geçmişi de yöneticilik ile doğrudan ilişkili değildir. Bununla birlikte belediye başkanının inceleme konusu dönemde bir kez belediye başkanı seçilmesi ile birlikte 1980 öncesinde de belediye başkanı olduğu görülmektedir. Yine belediye başkanlığı sona erse de aktif siyasetin içinde yer almaya devam etmektedir. Bu da yöneticilik ile ilgili ciddi bir motivasyonun olduğunu ve yöneticiliğe ilgi duyduğunu göstermektedir. Bu ilgi, birçok etkenden (aile, sosyal grup, diğer çevresel etkenler vs.) kaynaklanabilir. Belediye başkanının etken olabilecek bu verilerine bütüncül olarak ulaşıma şansı olmadığı için bu konuda kesin sonuçlar elde edilememektedir.

Demokratik elit teorisi açısından yöneticilerin göreve gelmesinde “*fırsat eşitliği*” unsurunun, bu kapsamda da “*ifade özgürlüğü*”, “*örgütlenme özgürlüğü*” ve “*özgür seçimler*” gibi temel demokratik ilkelerin/araçların olması gerekmektedir. Araştırmaya konu olan yerel seçim ele alındığında genelde Türkiye, özelde de Elazığ açısından bu unsurların varlığı “*nispî olarak*” mevcuttur. Daha açıklayıcı bir ifadeyle ülkede ve Elazığ ilinde özgür seçimler yapılmakta, siyasi partiler özgürce örgütlenebilmekte, düşüncelerini ve politikalarını özgürce ifade edebilmektedir. Bu kapsamda seçimi kazanan ilgili belediye başkanı ile demokratik elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte belediye başkanı aday adaylarının ortaya çıkması ve yarışmasında yerel halkın öntercihleri kadar (hatta bazen daha fazla) parti il teşkilatlarının ve/veya merkez yönetimlerinin de etkisi olmaktadır. Bu durum, kurulan ilişkinin bağımlı azaltılmaktadır. Ancak söz konusu etkenlerin gerçek ve objektif veriler ile tam olarak ölçülmesi mümkün olmadığı için araştırma kapsamında göz ardı edilmiştir. Her aday adayının bu faktörleri kendi lehine çevirebilmesi için nispeten eşit imkânlarla sahip olduğu kabul edilmektedir. Yine demokratik elit teorisi içerisinde yer alan yöneticilerin (örnekte belediye başkanının) “*kendilerine özgü toplumsal bir sınıf içerisinde ortaya çıktığı*” düşüncesi belirli eğitim açısından düşük düzeyde örtüşmektedir. Başkan, yönetim ile ilgili olmasa da yükseköğrenim yapmıştır. Ancak, bu durum tek başına makul bir sonuç ortaya koymaktan uzaktır. Belediye başkanının ailevi geçmişi, başkan seçilmeden önce etkileşimde bulunduğu sosyal yapılar ve çevresel faktörler bir bütün olarak incelenmesi mümkün olmadığı için bu konuda kesin bir genelleme yapmak ve diğer adaylar ile bu kapsamda doğrudan karşılaştırma yapmak bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Neoklasik elit teorisinde iktidar elitleri “*siyasi elitler*”, “*ekonomik (iş) elitler*” ve “*askeri elitler*” olarak üç ana gruba ayrılmaktadır. Dolayısıyla kentin yönetimini gerçekleştiren siyasi elitlerin toplumdaki egemen kurumlarda ve o kurumların üst düzey konumlarda yer alan kişilerden oluşması beklenmektedir. Bu kapsamda ilgili belediye başkanının seçilmeden önce de belediye başkanı olması nedeniyle neoklasik elit teorisi ile belediye başkanı arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte ilk başkanlık dönemi öncesi açısından bir kıyaslamaya gidildiğinde bu pratik durum ortadan kalkarak ilgili teori ile belediye başkanı arasında bir ilişki kurulamamaktadır.

Pluralist (çoğulcu) elit teorisine göre yönetimde tek bir belirleyici grup yoktur. Bu nedenle de hiçbir grup tüm kaynaklara tek başına sahip değildir. Dolayısıyla da hiçbir grup tek başına tam bir güç tekeline sahip olamaz. Bu kurama göre güç sahibi olan her grubun az veya çok yönetsel sürece etkisi bulunmaktadır. Buradan hareketle Elazığ kent yönetiminde (seçilen belediye başkanlarında) ortak olan bir sosyal grup tespit edilememiştir. Bu da farklı sosyal gruba mensup kişilerin belediye başkanı olduğunu göstermektedir. Bu durumda analiz edilen belediye başkanı ile pluralist (çoğulcu) elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Mevcut belediye başkanı farklı zaman dilimlerinde iki dönem belediye başkanlığı yaptıktan sonra yeniden belediye başkanlığı yapmamıştır.

1994 yılı seçimlerine giden süreçte ülkemizde bir takım değişimler meydana gelmiştir. Turgut Özal'ın vefat etmesinden sonraki süreçte Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı olmuştur. ANAP, CHP ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin genel başkanlık koltuklarında değişim meydana gelmiştir. Ayrıca bu dönem de Türkiye'de terör eylemleri artmıştır. Seçime gidilmeden evvel seçim mevzuatında bir takım değişimler olmuştur. Bu değişimle milletvekilleri istifasını sunmadan mahalli idareler seçiminde aday olabilecektir. Adaylarda aranan ikamet

koşulu da kaldırılmıştır. Seçimin takip eden zaman diliminde alınmış olan 5 Nisan Kararları da Türkiye açısından önemlidir. Bu seçimin kazananı Elazığ özelinde Hamza Yanılmaz'dır.

Tablo 4. Belediye Başkanı Hamza Yanılmaz'ın Demografik Bilgileri

Belediye Başkanı: Hamza YANILMAZ	
Doğum Tarihi	1963
Belediye Başkanı Seçildiği Yaş	31
Doğum Yeri	Palu (Elazığ)
Mesleği	Makine Mühendisi
Eğitim Düzeyi	Lisans
Medeni Hali	Evli
Yöneticilik Deneyimi	Spor kulübü başkanlığı ve milletvekilliği
Kazandığı Yerel Seçim(ler)	1994 ve 1999

Hamza Yanılmaz, Refah Partisi adayı olarak seçimi kazanmıştır. Bu seçimde Türkiye genelinde en fazla oy alan siyasi parti Anavatan Partisi iken, Elazığ'da durum Refah Partisi lehine olmuştur. İkinci belediye başkanlığında Refah Partisinin kapatılması ile yerine kurulan Fazilet Partisinden belediye başkanı olmuştur. 1963 yılında Elazığ'ın Palu ilçesinde doğan Yanılmaz, 31 yaşında belediye başkanı seçilmiştir. Eğitim düzeyi lisanslıdır. Meslek olarak makine mühendisidir. Ayrıca Yanılmaz, Elazığ'da belediye başkanlığı dışında milletvekilliği ve Elazığspor kulüp başkanlığı görevlerini de ifa etmiştir. Medeni durumu evli olan Hamza Yanılmaz 2011 yılında vefat etmiştir. Yanılmaz, İki dönem üst üste belediye başkanlığı yapmıştır. İkinci döneminde seçilirken aldığı oy oranını bir önceki seçime göre yükseltmiştir. Sonraki süreçte değineceğimiz Elazığ Belediye Başkanı Mücahit Yanılmaz ile akrabalık bağları bulunmaktadır.

Klasik (seçkinci) elit teorisi açısından Yanılmaz incelendiği zaman, belediye başkanının ilgili kuramla doğrudan ilişkisi kurulamamaktadır. Çünkü kenti sürekli olarak yöneten bir sosyal grup bulunmamaktadır. Bu nedenle de ilgili başkanın böyle bir elit grup ile doğrudan ilişkilendirilmesi söz konusu değildir. Ayrıca belediye başkanının eğitim ve mesleki geçmişi de yöneticilik ile doğrudan ilişkili değildir. Bununla birlikte belediye başkanının inceleme konusu dönemde iki kez belediye başkanı seçilmesi, milletvekili olması ve spor kulübü başkanı olması yöneticilik ile ilgili ciddi bir motivasyonunun olduğunu ve yöneticiliğe ilgi duyduğunu göstermektedir. Bu ilgi, birçok etkenden (aile, sosyal grup, diğer çevresel etkenler vs.) kaynaklanabilir. Belediye başkanının etken olabilecek bu verilerine bütüncül olarak ulaşılma şansı olmadığı için bu konuda kesin sonuçlar elde edilememektedir. Bununla birlikte aynı aileden daha sonra yeniden bir belediye başkanının daha çıkması belediye başkanı ile klasik (seçkinci) teori arasında sınırlı da olsa bir bağ kurulabilmesine katkı sağlamaktadır.

Demokratik elit teorisi açısından yöneticilerin göreve gelmesinde “*fırsat eşitliği*” unsurunun, bu kapsamda da “*ifade özgürlüğü*”, “*örgütlenme özgürlüğü*” ve “*özgür seçimler*” gibi temel demokratik ilkelerin/araçların olması gerekmektedir. Araştırmaya konu olan yerel seçim ele alındığında genelde Türkiye, özelde de Elazığ açısından bu unsurların varlığı “*nispi olarak*” mevcuttur. Daha açıklayıcı bir ifadeyle ülkede ve Elazığ ilinde özgür seçimler yapılmakta, siyasi partiler özgürce örgütlenebilmekte, düşüncelerini ve politikalarını özgürce ifade edebilmektedir. Bu kapsamda seçimi kazanan ilgili belediye başkanı ile demokratik elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte belediye başkanı aday adaylarının ortaya çıkması ve yarışmasında yerel halkın öntercihleri kadar (hatta bazen daha fazla) parti il teşkilatlarının ve/veya merkez yönetimlerinin de etkisi olmaktadır. Bu durum, kurulan ilişkinin bağımlı azaltılmaktadır. Ancak söz konusu etkenlerin gerçek ve objektif veriler ile tam olarak ölçülmesi mümkün olmadığı için araştırma kapsamında göz ardı edilmiştir. Her aday adayının bu faktörleri kendi lehine çevirebilmesi için nispeten eşit imkânlarla sahip olduğu kabul edilmektedir. Yine demokratik elit teorisi içerisinde yer alan yöneticilerin (örnekte belediye başkanının) “*kendilerine özgü toplumsal bir sınıf içerisinde ortaya çıktığı*” düşüncesi belirli eğitim açısından düşük düzeyde örtüşmektedir. Başkan, yönetim ile ilgili olmasa da yükseköğrenim yapmıştır. Ancak, bu durum tek başına makul bir sonuç ortaya koymaktan uzaktır. Belediye başkanının ailevi geçmişi, başkan seçilmeden önce etkileşimde bulunduğu sosyal yapılar ve çevresel faktörler bir bütün olarak incelenmesi mümkün olmadığı için bu konuda kesin bir genelleme yapmak ve diğer adaylar ile bu kapsamda doğrudan karşılaştırma yapmak bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Neoklasik elit teorisinde iktidar elitleri bilindiği üzere “*siyasi elitler*”, “*ekonomik (iş) elitler*” ve “*askeri elitler*” arasından ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kentin yönetimini gerçekleştiren siyasi elitlerin toplumdaki egemen kurumlarda ve o kurumların üst düzey konumlarda yer alan kişilerden oluşması beklenmektedir. Bu kapsamda ilgili belediye başkanının üstlendiği milletvekilliği, spor kulübü başkanlığı ve birden çok belediye başkanlığı

nedeniyle neoklasik elit teorisi ile belediye başkanı arasında sınırlı bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte ailesinin tarihsel süreçte kent içerisindeki somut konumu ve etkinliği ile ilgili resmi verilere ulaşamadığı için bu hususta kesin bir çıkarımda bulunmak ve diğer başkanlar ile bir kıyaslamaya gitmek bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Pluralist (çoğulcu) elit teorisine göre yönetimde tek bir belirleyici grup yoktur ve hiçbir grup tüm kaynaklara tek başına sahip değildir. Dolayısıyla da hiçbir grup tek başına tam bir güç tekeline sahip olamaz. Bu kurama göre güç sahibi olan her grubun az veya çok yönetsel sürece etkisi bulunmaktadır. Buradan hareketle Elazığ kent yönetiminde (seçilen belediye başkanlarında) ortak olan bir sosyal grup tespit edilememiştir. Bu da farklı sosyal gruplara mensup kişilerin belediye başkanı olabildiğini göstermektedir. Bu durumda analiz edilen belediye başkanı ile pluralist (çoğulcu) elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Mevcut belediye başkanı iki dönem belediye başkanlığı yaptıktan sonra yeniden belediye başkanlığı yapmamıştır. Ancak milletvekilliği ve kulüp başkanlığı yaptığı için ve yine daha sonra ailesinden bir belediye başkanı daha çıktığı için diğer adaylara nispeten bu teori ile aralarında kurulan bağ çok daha zayıftır.

2004 yılı Türkiye de uzun süredir devam eden koalisyon hükümetlerinin 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin tek başına iktidara gelmesiyle sona ermiş olduğu sürecin ardından gerçekleştirilen bir mahalli idareler seçimidir. Bu seçimde Türkiye geneli birinci çıkan parti Adalet ve Kalkınma Partisi iken, Elazığ'da birinci olan parti Doğru Yol Partisi'dir. Bu partinin Elazığ özelinde seçimi kazanmasının sebeplerinden bir tanesi, partinin o dönemki genel başkanının Mehmet Açar olmasıdır. Bu dönemde Elazığ'da belediye başkanı seçilen isim Süleyman Selmanoğlu'dur.

Tablo 5. Belediye Başkanı Süleyman Selmanoğlu'nun Demografik Bilgileri

Belediye Başkanı: Süleyman SELMANOĞLU	
Doğum Tarihi	1953
Belediye Başkanı Seçildiği Yaş	51
Doğum Yeri	Elazığ
Mesleği	Matematik Öğretmeni
Eğitim Düzeyi	Lisans
Medeni Hali	Evli
Yöneticilik Deneyimi	Üst düzey bir yöneticilik deneyimi yoktur
Kazandığı Yerel Seçim(ler)	2004 ve 2009

2004 seçiminde Doğru Yol Partisi'nden seçilen Selmanoğlu, 2009 yerel seçimlerine iktidar partisi (Ak Parti) listesinden tekrardan girerek seçimi kazanmıştır. İkinci döneminde oy oranını ilk girdiği seçime nazaran arttırmıştır. Siyasal elitlerin seçim dönemlerinde oy oranlarında görülen artışta kendi bireysel etkileri olduğu gibi bağlı oldukları partinin de etkisi bulunmaktadır. Selmanoğlu, 1953 yılı Elazığ doğumludur. Lisans düzeyinde eğitime sahiptir. Alanı matematik olup, meslek olarak öğretmenlik yapmıştır. Belediye başkanlığı görevine ilk geldiği dönem 51 yaşındadır. Selmanoğlu, evlidir.

Klasik (seçkinci) elit teorisi açısından Selmanoğlu incelendiği zaman, belediye başkanının ilgili kuramla doğrudan ilişkisi kurulamamaktadır. Çünkü kenti sürekli olarak yöneten bir sosyal grup bulunmamaktadır. Bu nedenle de ilgili başkanın böyle bir elit grup ile doğrudan ilişkilendirilmesi söz konusu değildir. Ayrıca belediye başkanının eğitim ve mesleki geçmişi de yöneticilik ile doğrudan ilişkili değildir. Bununla birlikte belediye başkanının inceleme konusu dönemde iki kez belediye başkanı seçilmesi yöneticilik ile ilgili bir motivasyonunun olduğunu ve yöneticiliğe ilgi duyduğunu göstermektedir. Bu ilgi, birçok etkenden (aile, sosyal grup, diğer çevresel etkenler vs.) kaynaklanabilir. Belediye başkanının etken olabilecek bu verilerine bütüncül olarak ulaşıma şansı olmadığı için bu konuda kesin sonuçlar elde edilememektedir.

Demokratik elit teorisi açısından yöneticilerin göreve gelmesinde “*fırsat eşitliği*” unsurunun, bu kapsamda da “*ifade özgürlüğü*”, “*örgütlenme özgürlüğü*” ve “*özgür seçimler*” gibi temel demokratik ilkelerin/araçların olması genelde Türkiye, özelde de Elazığ açısından söz konusudur. Bu kapsamda seçimi kazanan ilgili belediye başkanı ile demokratik elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte belediye başkanı aday adaylarının ortaya çıkması ve yarışmasında yerel halkın öntercihleri kadar (hatta bazen daha fazla) parti il teşkilatlarının ve/veya merkez yönetimlerinin de etkisi olmaktadır. Bu durum, kurulan ilişkinin bağımlı azaltılmaktadır. Ancak söz konusu etkenlerin gerçek ve objektif veriler ile tam olarak ölçülmesi mümkün olmadığı için araştırma kapsamında göz ardı edilmiştir. Her aday adayının bu faktörleri kendi lehine çevirebilmesi için nispeten eşit imkânlarla sahip olduğu kabul edilmektedir. Yine demokratik elit teorisi içerisinde yer alan yöneticilerin (örnekte belediye başkanının) “*kendilerine özgü toplumsal bir sınıf içerisinde*

ortaya çıktığı” düşüncesi belirli eğitim açısından düşük düzeyde örtüşmektedir. Başkan, yönetim ile ilgili olmasa da yükseköğrenim yapmıştır. Ancak, bu durum tek başına makul bir sonuç ortaya koymaktan uzaktır. Belediye başkanının ailevi geçmişi, başkan seçilmeden önce etkileşimde bulunduğu sosyal yapılar ve çevresel faktörler bir bütün olarak incelenmesi mümkün olmadığı için bu konuda kesin bir genelleme yapmak ve diğer adaylar ile bu kapsamda doğrudan karşılaştırma yapmak bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Neoklasik elit teorisinde iktidar elitleri bilindiği üzere “siyasi elitler”, “ekonomik (iş) elitler” ve “askeri elitler” arasından ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kentin yönetimini gerçekleştiren siyasi elitlerin toplumdaki egemen kurumlarda ve o kurumların üst düzey konumlarda yer alan kişilerden oluşması beklenmektedir. Bu kapsamda ilgili belediye başkanının üstlendiği birden çok belediye başkanlığı nedeniyle neoklasik elit teorisi ile belediye başkanı arasında sınırlı bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte ailesinin tarihsel süreçte kent içerisindeki somut konumu ve etkinliği ile ilgili resmi verilere ulaşamadığı için bu hususta kesin bir çıkarımda bulunmak ve diğer başkanlar ile bir kıyaslamaya gitmek bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Pluralist (çoğulcu) elit teorisine göre yönetimde tek bir belirleyici grup yoktur ve hiçbir grup tüm kaynaklara tek başına sahip değildir. Dolayısıyla da hiçbir grup tek başına tam bir güç tekeline sahip olamaz. Bu kurama göre güç sahibi olan her grubun az veya çok yönetsel sürece etkisi bulunmaktadır. Buradan hareketle Elazığ kent yönetiminde (seçilen belediye başkanlarında) ortak olan bir sosyal grup tespit edilememiştir. Bu da farklı sosyal gruplara mensup kişilerin belediye başkanı olabildiğini göstermektedir. Bu durumda analiz edilen belediye başkanı ile pluralist (çoğulcu) elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Mevcut belediye başkanı iki dönem belediye başkanlığı yaptıktan sonra yeniden belediye başkanlığı yapmamıştır.

2014 yerel seçimlerinin hem Türkiye genelinde, hem de Elazığ özelinde kazananı Adalet ve Kalkınma Partisi’dir. Elazığ özelinde iktidar partisinin aldığı oy oranı, Türkiye genelinde aldığı oy oranından fazladır. Bu seçimde seçimi kazanan aday daha önceki süreçlerde gerek Elazığ Belediye Başkanlığı, gerekse de Elazığ milletvekilliği yapan Hamza Yanılmaz’ın abisi Mücahit Yanılmaz olmuştur.

Tablo 6. Belediye Başkanı Mücahit Yanılmaz’ın Demografik Bilgileri

Belediye Başkanı: Mücahit YANILMAZ	
Doğum Tarihi	1961
Belediye Başkanı Seçildiği Yaş	53
Doğum Yeri	Palu (Elazığ)
Mesleği	Makine Mühendisi
Eğitim Düzeyi	Lisans
Medeni Hali	Evli
Yöneticilik Deneyimi	Milletvekli Danışmanlığı, Ankara BB’nde Yöneticilik
Kazandığı Yerel Seçim(ler)	2014

Mücahit Yanılmaz, 1961 yılı Elazığ (Palu) doğumludur. Göreve geldiğinde 53 yaşındadır. Eğitim düzeyi lisanslıdır. Meslek olarak ise makine mühendisidir. Belediye başkanı seçilmeden önceki dönemde (1991 – 1994) Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde danışmanlık yapmıştır. Belediye tecrübesi başkanlık yapmadan önceki süreçte de bulunmaktadır. Bir süre Ankara Büyükşehir Belediyesi’nde görev yapmıştır. Mücahit Yanılmaz’ın medeni durumu evlidir. Belediye Başkanlığı görevinden sonra milletvekilliği adayı olmuştur. 2024 yılı itibarıyla de Adalet ve Kalkınma Partisi içerisinde aktif siyasete devam etmektedir.

Klasik (seçkin) elit teorisi açısından Yanılmaz incelendiği zaman, belediye başkanının ilgili kuramla doğrudan ilişkisi kurulamamaktadır. Çünkü kenti sürekli olarak yöneten bir sosyal grup bulunmamaktadır. Bu nedenle de ilgili başkanın böyle bir elit grup ile doğrudan ilişkilendirilmesi söz konusu değildir. Ayrıca belediye başkanının eğitim geçmişi de yöneticilik ile doğrudan ilişkili değildir. Ancak mesleki geçmiş olarak TBMM de iki dönem danışmanlık yapması ve yine Ankara Büyükşehir Belediyesinde yöneticilik deneyimine sahip olması bu konuda sınırlı da olsa bir bağ kurulmasına katkı sağlamaktadır. Bu unsurlar belediye başkanının yöneticilik ile ilgili bir motivasyonunun olduğunu ve yöneticiliğe ilgi duyduğunu göstermektedir. Bu ilgi, birçok etkenden (aile, sosyal grup, diğer çevresel etkenler vs.) kaynaklanabilir. Belediye başkanının etken olabilecek bu verilerine bütüncül olarak ulaşımla şansı olmadığı için bu konuda kesin sonuçlar elde edilememektedir. Bununla birlikte belediye başkanının daha önceki süreçlerde gerek Elazığ Belediye Başkanlığı, gerekse de Elazığ milletvekilliği yapan Hamza Yanılmaz’ın abisi olduğu unutulmamalıdır. Bu durum da çok sınırlı da olsa başkanın bu teori ile ilişkilendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Demokratik elit teorisi açısından yöneticilerin göreve gelmesinde “*fırsat eşitliği*” unsurunun, bu kapsamda da “*ifade özgürlüğü*”, “*örgütlenme özgürlüğü*” ve “*özgür seçimler*” gibi temel demokratik ilkelerin/araçların olması genelde Türkiye, özelde de Elazığ açısından söz konusudur. Bu kapsamda seçimi kazanan ilgili belediye başkanı ile demokratik elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte belediye başkanı aday adaylarının ortaya çıkması ve yarışmasında yerel halkın öntercihleri kadar (hatta bazen daha fazla) parti il teşkilatlarının ve/veya merkez yönetimlerinin de etkisi olmaktadır. Bu durum, kurulan ilişkinin bağımlı azaltılmaktadır. Ancak söz konusu etkenlerin gerçek ve objektif veriler ile tam olarak ölçülmesi mümkün olmadığı için araştırma kapsamında göz ardı edilmiştir. Her aday adayının bu faktörleri kendi lehine çevirebilmesi için nispeten eşit imkânlarla sahip olduğu kabul edilmektedir. Yine demokratik elit teorisi içerisinde yer alan yöneticilerin (örnekte belediye başkanının) “*kendilerine özgü toplumsal bir sınıf içerisinde ortaya çıktığı*” düşüncesi eğitim açısından ve ailedeki diğer yönetici elitler açısından düşük düzeyde örtüşmektedir. Başkan, yönetim ile ilgili olmasa da yükseköğrenim yapmıştır. Ancak, bu durum tek başına makul bir sonuç ortaya koymaktan uzaktır. Başkanlık öncesinde mesleki geçmişi ise az daha bağ kurulmasına katkı sağlamaktadır. Belediye başkanının ailevi geçmişi, başkan seçilmeden önce etkileşimde bulunduğu sosyal yapılar ve çevresel faktörler bir bütün olarak incelenmesi mümkün olmadığı için bu konuda kesin bir genelleme yapmak ve diğer adaylar ile bu kapsamda doğrudan karşılaştırma yapmak bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Neoklasik elit teorisinde iktidar elitleri bilindiği üzere “*siyasi elitler*”, “*ekonomik (iş) elitler*” ve “*askeri elitler*” arasından ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kentin yönetimini gerçekleştiren siyasi elitlerin toplumdaki egemen kurumlarda ve o kurumların üst düzey konumlarında yer alan kişilerden oluşması beklenmektedir. Bu kapsamda ilgili belediye başkanının üstlendiği yönetsel görevler ve ailesinde yönetici elitlerinin bulunması neoklasik elit teorisi ile belediye başkanı arasında sınırlı bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte ailesinin tarihsel süreçte kent içerisindeki somut konumu ve etkinliği ile ilgili resmi verilere ulaşamadığı için bu hususta kesin bir çıkarımda bulunmak ve diğer başkanlar ile bir kıyaslamaya gitmek bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Pluralist (çoğulcu) elit teorisine göre yönetimde tek bir belirleyici grup yoktur ve hiçbir grup tüm kaynaklara tek başına sahip değildir. Dolayısıyla da hiçbir grup tek başına tam bir güç tekeline sahip olamaz. Bu kurama göre güç sahibi olan her grubun az veya çok yönetsel sürece etkisi bulunmaktadır. Buradan hareketle Elazığ kent yönetiminde (seçilen belediye başkanlarında) ortak olan bir sosyal grup tespit edilememiştir. Bu da farklı sosyal gruplara mensup kişilerin belediye başkanı olabildiğini göstermektedir. Bu durumda analiz edilen belediye başkanı ile pluralist (çoğulcu) elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Belediye başkanı, mevcut belediye başkanlığı sonrasında yeniden belediye başkanlığı yapmamıştır.

Son olarak ele alınacak olan mahalli idareler seçimleri 2019 ve 2024 yerel seçimleridir. Bu yerel seçim dönemlerinde, genel seçimlerde olduğu gibi seçim ittifakları ile karşılaşılacaktır. Bu ittifaklardan birisi Cumhur İttifakı, diğeri ise Millet ittifakı olarak ortaya çıkmaktadır. Cumhur İttifakı'nın en yüksek oy oranına sahip üyesi iktidarda bulunan Adalet ve Kalkınma Partisi'dir. Millet İttifakı'nın ise ana muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'dir. Cumhur İttifakı cephesinde seçim propagandası genel olarak bekâ vurgusu üzerinden yürütülmüştür. Oy oranı bağlamında hem Türkiye genelinde, hem de Elazığ ilinde sandıktan ilk sırada çıkmış olan siyasi parti Adalet ve Kalkınma Partisi'dir. Bu süreçte Elazığ'da Şahin Şerifoğulları aday olarak gösterilmiş ve seçimi kazanmıştır. Şerifoğulları, bir önceki dönemde de aynı partiden milletvekili adayı gösterilmiştir.

Tablo 7. Belediye Başkanı Şahin Şerifoğulları'nın Demografik Bilgileri

Belediye Başkanı: Şahin ŞERİFOĞULLARI	
Doğum Tarihi	1980
Belediye Başkanı Seçildiği Yaş	39
Doğum Yeri	Sürsürü (Elazığ)
Mesleği	Tarih Öğretmeni - Ticaret
Eğitim Düzeyi	Yüksek Lisans
Medeni Hali	Evli
Yöneticilik Deneyimi	-
Kazandığı Yerel Seçim(ler)	2019 ve 2024

Elazığ'da hem 2019 seçimlerinde hem de 2024 seçimlerinde başkan seçilip hali hazırda belediye başkanlığı görevini sürdüren Şahin Şerifoğulları, 1980 yılı Elazığ (Sürsürü) doğumludur. Şerifoğulları, 39 yaşında göreve gelmiştir. Medeni durumu evli olan başkan, ilk, orta ve lisans eğitimini Elazığ'da, yüksek lisans eğitimini de

Kazakistan'da yapmıştır. Lisans düzeyinde tarih, yüksek lisans düzeyinde ise yerel yönetimler alanında eğitim görmüştür. Belediye başkanı seçilmeden önceki süreçte bir dönem öğretmenlik yapan Şerifoğulları, genel olarak ticaret ile uğraşmıştır. Şerifoğulları'nın girmiş olduğu seçimler arasında mukayese yapılacak olursa, 2018 genel seçimlerinde partisinin beşinci yani son sıra milletvekili adayı olduğu için seçilecek kadar oy oranına sahip olamamıştır. 2019 seçimlerinde aldığı oy oranı ise 2024 yerel seçimlerinde aldığı oy oranından yüksektir. Farklı dönemlerde adaylar aynı olsa dahi oy oranlarının bu seçimde de değiştiği ve seçmenlerin sandıkta aynı oranda destek vermediği görülmektedir. Ülkenin genel yapısı, şehrin yapısı ve aday faktörünün bir sonraki seçime kadar yaptıkları gibi birçok faktör bu noktadaki seçmen davranışını etkilemektedir.

Klasik (seçkinci) elit teorisi açısından Şerifoğulları incelendiği zaman, belediye başkanının ilgili kuramla doğrudan ilişkisi kurulamamaktadır. Çünkü kenti sürekli olarak yöneten bir sosyal grup bulunmamaktadır. Bu nedenle de ilgili başkanın böyle bir elit grup ile doğrudan ilişkilendirilmesi söz konusu değildir. Ayrıca belediye başkanının eğitim geçmişi (temel eğitim ve lisans) de yöneticilik ile doğrudan ilişkili değildir. Sadece yüksek lisans eğitimi yerel yönetimler alanındadır ve belediye başkanlığı ile doğrudan ilişkilidir. Ancak bu eğitim lisans eğitimi ya da doktora eğitimi ile desteklenmediği görülmektedir. Yine başkanın mesleki geçmişi de yöneticilik mesleği ile doğrudan ilişkili değildir. Yerel yönetimler eğitimi alması ve aktif olarak siyasetin içerisinde yer alması (milletvekili adaylığı, iki dönem belediye başkanı seçilme) belediye başkanının yöneticilik ile ilgili bir motivasyonunun olduğunu ve yöneticiliğe ilgi duyduğunu göstermektedir. Bu ilgi, birçok etkenden (aile, sosyal grup, diğer çevresel etkenler vs.) kaynaklanabilir. Belediye başkanının etken olabilecek bu verilerine bütüncül olarak ulaşıma şansı olmadığı için bu konuda kesin sonuçlar elde edilememektedir.

Demokratik elit teorisi açısından yöneticilerin göreve gelmesinde “*fırsat eşitliği*” unsurunun, bu kapsamda da “*ifade özgürlüğü*”, “*örgütlenme özgürlüğü*” ve “*özgür seçimler*” gibi temel demokratik ilkelerin/araçların olması genelde Türkiye, özelde de Elazığ açısından söz konusudur. Bu kapsamda seçimi kazanan ilgili belediye başkanı ile demokratik elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte belediye başkanı aday adaylarının ortaya çıkması ve yarışmasında yerel halkın öntercihleri kadar (hatta bazen daha fazla) parti il teşkilatlarının ve/veya merkez yönetimlerinin de etkisi olmaktadır. Bu durum, kurulan ilişkinin bağımlı azaltılmaktadır. Ancak söz konusu etkenlerin gerçek ve objektif veriler ile tam olarak ölçülmesi mümkün olmadığı için araştırma kapsamında göz ardı edilmiştir. Her aday adayının bu faktörleri kendi lehine çevirebilmesi için nispeten eşit imkânlarla sahip olduğu kabul edilmektedir. Yine demokratik elit teorisi içerisinde yer alan yöneticilerin (örnekte belediye başkanının) “*kendilerine özgü toplumsal bir sınıf içerisinde ortaya çıktığı*” düşüncesi eğitim açısından ve iki kez seçilebilmesi açısından düşük düzeyde örtüşmektedir. Başkan, birisi yerel yönetim olmak üzere lisans ve yüksek lisans düzeyinde yükseköğrenim yapmıştır. Ancak, bu durum tek başına makul bir sonuç ortaya koymaktan uzaktır. Belediye başkanının ailevi geçmişi, başkan seçilmeden önce etkileşimde bulunduğu sosyal yapılar ve çevresel faktörler bir bütün olarak incelenmesi mümkün olmadığı için bu konuda kesin bir genelleme yapmak ve diğer adaylar ile bu kapsamda doğrudan karşılaştırma yapmak bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Neoklasik elit teorisinde iktidar elitleri bilindiği üzere “*siyasi elitler*”, “*ekonomik (iş) elitler*” ve “*askeri elitler*” arasından ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kentin yönetimini gerçekleştiren siyasi elitlerin toplumdaki egemen kurumlarda ve o kurumların üst düzey konumlarda yer alan kişilerden oluşması beklenmektedir. Bu kapsamda ilgili belediye başkanının üstlendiği yönetsel görevler ve ailesinde yönetici elitlerinin bulunması neoklasik elit teorisi ile belediye başkanı arasında sınırlı bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte ailesinin tarihsel süreçte kent içerisindeki somut konumu ve etkinliği ile ilgili resmi verilere ulaşılamadığı için bu hususta kesin bir çıkarımda bulunmak ve diğer başkanlar ile bir kıyaslamaya gitmek bilimsel açıdan çok isabetli olmayacaktır.

Pluralist (çoğulcu) elit teorisine göre yönetimde tek bir belirleyici grup yoktur ve hiçbir grup tüm kaynaklara tek başına sahip değildir. Dolayısıyla da hiçbir grup tek başına tam bir güç tekeline sahip olamaz. Bu kurama göre güç sahibi olan her grubun az veya çok yönetsel sürece etkisi bulunmaktadır. Buradan hareketle Elazığ kent yönetiminde (seçilen belediye başkanlarında) ortak olan bir sosyal grup tespit edilememiştir. Bu da farklı sosyal gruplara mensup kişilerin belediye başkanı olabildiğini göstermektedir. Bu durumda analiz edilen belediye başkanı ile pluralist (çoğulcu) elit teorisi arasında bir ilişki kurulabilmektedir. Belediye başkanı, mevcut belediye başkanlığı görevine devam etmektedir.

Tablo 8 Belediye Başkanlarının Eit Teoriler İlişkisi Özet Tablosu

Belediye Başkanı	Klasik (Seçkinci) Elit Teoriyle İlişkisi	Demokratik Elit Teoriyle İlişkisi	Neoklasik Elit Teoriyle İlişkisi	Pluralist (Çoğulcu) Elit Teoriyle İlişkisi
Mustafa Temizer	Sınırlı İlişkili	Sınırlı İlişkili	İlişkili	İlişkili
Behçet Susmaz	Sınırlı İlişkili	Sınırlı İlişkili	Sınırlı İlişkili	İlişkili
Hamza Yanılmaz	İlişki Yok	Sınırlı İlişkili	Sınırlı İlişkili	İlişkili (daha az)
Süleyman Selmanoğlu	İlişki Yok	Sınırlı İlişkili	Sınırlı İlişkili	İlişkili
Mücahit Yanılmaz	Sınırlı İlişkili	Sınırlı İlişkili	Sınırlı İlişkili	İlişkili
Şahin Şerifoğulları	İlişki Yok	Sınırlı İlişkili	Sınırlı İlişkili	İlişkili

1980-2024 yılları arası yapılan yerel seçim sonuçlarına göre Elazığ Belediye Başkanlığı yerel seçimlerini kazanan belediye başkanlarının elit teorileri ile olan pratik ilişkisi özet olarak Tablo 8’de gösterilmiştir. İlgili tabloya göre belediye başkanlarının tamamının demokratik elit teoriyle “*sınırlı ilişkili*”; pluralist (çoğulcu) teoriyle de “*ilişkili*” olduğu tespit edilmiştir. Muzaffer Temizer başkan dışındaki tüm belediye başkanlarının neoklasik elit teorisiyle “*sınırlı ilişkili*” olduğu görülmektedir. Belediye başkanları ile klasik (seçkinci) elit teori arasında ya ilişki kurulamamış ya da çok düşük düzeyde bir ilişki kurulabilmiştir.

5. SONUÇ

Tarihin kimi zamanında yöneten olan siyasi elit bazen filozof olarak, bazen belediye başkanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Klasik elit teorisinde belirtildiği üzere tarihi oluşturan itici kuvvet elitler olmuştur. Bu elit kesimin içerisinde siyasetçilerde bulunmaktadır. Yöneten kısımda olan elitlerden yerel yöneticilerin Elazığ özelinde hangi kriterlere sahip olduğu bu çalışmanın sonucunu oluşturmaktadır.

Elazığ ilinde 1980 ile 2024 yılına kadar yapılmış olan dokuz mahalli idareler seçiminde kazanan adaylar bağlamında değerlendirme yapıldığı Elazığ il merkezinde siyasi yelpazede sağ siyaset geleneğine sahip adayların dokuz seçimi de kazandığı görülmektedir. Bu dokuz seçimde en fazla kazanan parti (Ak Parti) 4 defa kazanmıştır. Diğer seçimlerde ise bir defaya mahsus olmak üzere Anavatan Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi, Refah Partisi, Fazilet Partisi ve Doğru Yol Partisi olmuştur. Refah Partisi ve Fazilet Partisi birbirinin devamı kabul edilen parti olduğu için Ak Parti sonrasında en çok seçim kazanan partinin milli görüş geleneği olduğu görülmektedir. Kaldı ki Ak Parti içerisinde önemli bir Milli Görüş geleneği de bulunmaktadır. Bu durum siyasi ideoloji olarak incelenen dönemde en öne çıkmış siyasi ideolojinin milli görüş olduğu söylenebilir. En yüksek oy oranıyla seçilen kişi 2014 yerel seçimlerinde %55 ile Adalet ve Kalkınma Partisi Adayı Mücahit Yanılmaz’dır. En düşük oy oranıyla seçilen belediye başkanı ise 1989 seçim sonuçlarına göre Milliyetçi Çalışma Partisi’nden %21,7 oy ile Behçet Susmaz’dır. Adayların çeşitli dönemlerde gerek aynı siyasi partiden gerekse de farklı siyasi partiden tekrardan aday oldukları görülmüştür.

Ele aldığımız süreç dâhilinde Elazığ’da seçilen bütün belediye başkanlarının tamamı erkektir. Dahası seçilme şansı olan siyasi parti adaylarının tamamının da erkek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet açısından kadınların kent yönetiminde üst düzey bir etkinliğe sahip olmadığı görülmektedir. Belediye başkanlarının tamamının medeni durumunun “*evli*” olduğu tespit edilmiştir. Ülke ve kent genelinde kişilerin evlilik tercihinin hakim durum olması ya da evli erkeklere olan göreceli güvenin daha çok olduğu yönündeki genel kabulün bu duruma etkisinin olduğu düşünülmektedir. Seçimlerde bekâr olan kişiler adaylar arasında olsa da seçilme şansı bulamamışlardır. Bununla birlikte medeni durumun tek başında belirleyici bir etken olduğunu ileri sürmek mümkün değildir.

Belediye başkanlığı için aday gösterilen ve sandıktan birinci sırada çıkarak seçilen bütün belediye başkanları Elazığ kökenlidir. Yani dışarıdan bir başka isim parti listelerinden aday gösterilmemiştir. Seçim döneminde bazı partiler tarafından Elazığ kökenli olmayan kişiler aday gösterilse de bu kişiler seçimi kazanacak düzeyde oy oranı almayı başaramamışlardır. Belediye başkanlığı, yerel bir yöneticiliktir. Yerel sorunların hızlıca tespit edilebilmesi ve bunlara hızlı ve etkili çözümler üretebilmesi çok önemlidir. Bu nedenlerle belediye başkanı adayının o yörede doğmuş, büyümüş ve o yöre insanı içinde büyüyerek kentin sorunlarına şahit kişiler olması önemli bir avantajdır. Seçimlerde herhangi bir adayın bu özelliğe sahip olmaması, karşı adaylar için önemli bir eleştiri konusu yapılması ve bu bağlamda ağır eleştirile maruz bırakılması seçim atmosferlerinde sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bu nedenle başkan adaylarının seçim bölgeleri ile fiili bağları önemli bir avantaj

olarak değerlendirilmektedir. Elazığ bölgesinden seçilen başkanlar genel olarak Harput, Palu ve Merkez ilçe nüfusuna kayıtlıdır.

Elazığ belediyesi seçimlerinde en genç yaşta belediye başkanı seçilen kişi Behçet Susmaz'dır. Susmaz, 29 yaşında belediye başkanı olmayı başarmıştır. En yüksek yaşta belediye başkanı seçilen kişi ise Mustafa Temizer'dir. Temizer, 61 yaşında belediye başkanı seçilmiştir. Adayların ilk seçildiği dönemler göz önüne alınarak yaş ortalaması hesaplandığında ortalama belediye başkanı seçilme yaşı 44 olarak tespit edilmiştir.

Seçilen belediye başkanlarından bir kısmı görevi bittikten sonra da aktif siyasetle uğraşmaya devam etmiştir. Adayların meslek gruplarına baktığımız zaman; öğretmen, akademisyen, ticaretle uğraşan, mühendis gibi meslekler ön plana çıkmaktadır. Ayrıca bu kişilerin eğitim düzeyi minimum lisans düzeyindedir. En yüksek eğitim düzeyi ise 1984 yerel seçimlerinde seçilmiş olan Mustafa Temizer'dir. Temizer, doktora düzeyinde eğitim almıştır. Belediye başkanlarının eğitim alanları ile yerel yönetimlere olan ilgileri doğrudan ilişkili değildir. Sadece mevcut belediye başkanı Şahin Şerifoğulları tarih eğitiminin yanı sıra yerel yönetimler alanında yüksek lisans eğitimi almıştır. Bununla birlikte geçmişte milletvekili danışmanlığı, milletvekilliği, belediye tecrübesi ve spor kulübü yöneticiliği gibi deneyimleri olan başkanlar da bulunmaktadır. Sınırlı da olsa bu durum belediye başkanlığı ile ilişkilidir.

Bu seçimler bir bütün olarak incelediğinde seçim sonuçlarına göre siyasi elitleri seçen, yönetilen kesim yani seçmen farklı dinamikleri göz önünde bulundurarak sandığa gittiği görülmektedir. Bu dinamikler kimi dönem bir partinin genel başkanının Elazığ'lı olması iken, kimi dönem adayın başarılı işler yapmış olması, kimi zaman da ülkenin genel siyaseti ile aynı doğrultuda karar vermek içindir. Çalışmadan çıkarılacak bir diğer sonuç ise belediye başkanları arasında olan akrabalık ilişkisidir. Mücahit Yanılmaz ile Hamza Yanılmaz farklı dönemlerde belediye başkanı seçilmişlerdir. Bu kimseler aynı aileye mensup (abi – kardeş) kişilerdir. Ancak diğer belediye başkanları arasında bir akrabalık ilişkisi bulunmamaktadır.

Elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere belediye başkanı seçilen kişilerin demografik özellikleri büyük ölçüde birbirlerine benzerlik göstermektedir. Medeni hal, yükseköğrenim yapma, Elazığ doğumlu olma gibi genel durumların yanı sıra yöneticilik dışı meslekler ile uğraşma, yaş dağılımları, en fazla iki dönem seçilebilme gibi birbirine yakın özellikler bulunmaktadır. Bu durum seçilen belediye başkanlarının bazı ortak standartlara sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, seçimin kazanılması için asgari koşullar olarak kabul edilemez. Çünkü daha önce de belirtildiği üzere seçimlerde aday aday olma, adaylığı elde etme ve seçimi kazanma noktasında bir çok etken bulunmaktadır. Dolayısıyla seçim sonuçları tek başına demografik özelliklere indirgenemez. Ancak halkın tercihleri ve geleceğin belediye başkanı adayları için demografik bir gösterge oluşturduğu da göz ardı edilemez.

İktidardaki kişileri ve bu kişiler arasındaki ilişki yapısını değerlendirme sürecinde etkili olan elit teorileri yerel yönetimlerin önemli bir unsuru olan belediye başkanlarının analizi sürecinde de önemli bir yer tutmaktadır. Çalışma elit teorileriyle ilişkilendirilecek olursa, yerel yöneticilerin seçimlerle iş başına gelmesi demokratik elit teorilerinin bir özelliği olarak görülmektedir. Bunun amacı ise halkın desteği olmadan ortaya çıkabilecek bir totaliter yönetimin önüne geçebilmektedir. Otorite genel olarak bir azınlık grubun elinde gibi görünse de aslında bu otoritenin kaynağında millet vardır. Çünkü bu otorite etkisini seçilecek siyasi elite vatandaşlar kullandıkları oylar neticesinde vermektedir. Ayrıca yine demokratik elit teorilerinin özelliklerinden biri olan elitlerin ifade özgürlüğü ve bağımsızlığı da günümüzde yerel yöneticilerin sahip olduğu özelliklerdendir.

Günümüzde yerel yönetimlerde yönetici olabilmek için belirli şartları taşıyan her bireye eşit hak tanınmaktadır. Bu durum da demokrasi açısından önem arz etmektedir. Vatandaşların buldukları illerle ilgili olarak karar alma süreçlerinde kimi zaman aktif olarak rol alması, yine siyasi elitlerin diktatörce yönetiminin önüne geçen en büyük unsurlardandır. Elazığ Belediyesi üzerinde de halk çeşitli yöntemlerle o ilin sorunlarında ve yapılacak olan yatırımlarında etki sahibidir. Bu durum da yine demokrasi açısından önemlidir. Bir ilin siyasi elitleri arasında yer alan yerel yöneticilerin iktidarı etkileme gücü de bulunmaktadır. Pluralist teorisinin de bir özelliği olan çoğunluk tarafından, o seçim bölgesini yönetebilmesi için siyasi elitlerin seçilmesi, Türkiye'deki yerel yöneticilerin seçiminde geçerli bir unsurdur.

Araştırmanın sınırlılıkları açısından Elazığ ile ilgili ileri zamanlarda yine benzer çalışmalar yapılarak mevcut çalışma ile kıyaslamalar yapılabilir. Yine Elazığ'ın diğer ilçeleri üzerinden de benzer çalışmalar yapılarak coğrafya bir bütün olarak daha geniş ölçekte analiz edilebilir. Elazığ dışındaki diğer yerel coğrafi alanlar üzerinde de benzer çalışmaların yapılması literatüre zenginlik katacaktır. Yapılacak yeni çalışmalarda farklı kıstaslar da eklenerek analizler daha da çok zenginleştirilebilir. Yine demografik özellikler ile diğer unsurlar arasındaki ilişkiler ve etkiler de araştırılabilir.

YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Makale yazım ve intihal/benzerlik açısından kontrol edilmiştir. Makale, “*en az iki dış hakem*” ve “*çift taraflı körleme*” yöntemi ile değerlendirilmiştir. Yazar(lar), dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. Mevcut çalışma için mevzuat gereği etik izni alınmaya ihtiyaç yoktur. Bu konuda yazarlar tarafından dergiye “*Etik İznine Gerek Olmadığına Dair Beyan Formu*” gönderilmiştir. / **This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. The article has been checked for spelling and plagiarism/similarity. The article was evaluated by "at least two external referees" and "double blinding" method. The author(s) sent a signed "Copyright Transfer Form" to the journal. There is no need to obtain ethical permission for the current study as per the legislation. The "Declaration Form Regarding No Ethics Permission Required" was sent to the journal by the authors on this subject.**

YAZAR KATKILARI / AUTHORS' CONTRIBUTIONS:

Kavramsallaştırma, orijinal taslak yazma, düzenleme – **Y1 ve Y2**, veri toplama, metodoloji, resmi analiz – **Y1 ve Y2**, Nihai Onay ve Sorumluluk – **Y1 ve Y2**. / **Conceptualization, writing-original draft, editing – Y1 and Y2, data collection, methodology, formal analysis – Y1 and Y2, Final Approval and Accountability – Y1 and Y2.**

KAYNAKÇA

- AKDEMİR, İlhan Oğuz, ÇAĞLIYAN, Ayşe ve DAĞLI, Dündar (2015), “*Kentsel Planlamada Coğrafi Bilgi: Elazığ Uygulaması*”, **Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi**, S.2(1), ss.53-76.
- AKDOĞAN, Yalçın (2008), **Yerel Siyaset**, Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- ARDIÇOĞLU, Nureddin (1964), **Harput Tarihi**, Harput Turizm Derneği Yayınları, İstanbul.
- ARSLAN, Ali (2005), “*Tek Partili Dönem ve Çok Partili Dönem Türk Siyasi Elitlerinin Toplumsal Profillerinin Karşılaştırmalı İncelemesi*”, **İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, S.7(1), ss.160-178.
- ARSLAN, Ali (2006), “*Sınıf Teorisinin Açmazları ve İktidar Analizinde Bir Alternatif Olarak Elit Teorisi*”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.16(1), ss.364-381.
- ARSLAN, Ali Durmuş (2003), “*Eşitsizliğin Teorik Temelleri: Elit Teorisi*”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.2(6) ss.115-135.
- ARSLAN, Ali Durmuş (2007), **Elit Sosyolojisi**, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- ATEŞ, Yasemin (2010), “*Sosyal Tabakalaşma ve Siyaset İlişkisi: Türkiye Örneği*”, **Yüksek Lisans Tezi**, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- AYDIN, Ahmet Hamdi (2008), **Toplumsal Güvenlik ve Yerel Siyaset**, Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- BACHRACH, Peter ve BARATZ, Morton S. (1962), “*Two Faces of Power*”, **The American Political Science Review**, S.56(4), ss.947-952.
- BURAN, Hasan (2009), “*Siyasal Rejim Sınıflamalarının Yeniden Gözden Geçirilmesi Üzerine*”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S.1(14), ss.69-97.
- CERİT MAZLUM, Semra (2008), **Önce Yerel Siyaset**, KA-DER Yayınları, İstanbul.
- ÇAĞRICI, Ahmet (2017), “*Elit Teorisi Perspektifinden Demokrat Parti Milletvekillerinin Sosyolojik Analizi*”, **Yüksek Lisans Tezi**, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- ÇİÇEK, Ali (2023), “*Demokrasi, Yerel Yönetimler ve Siyasal Katılma*”, **Türk Yerel Yönetimleri: Yönetişim, Siyaset ve Kurumlar** (Ed. Konur Alp Demir, Ali Çiçek), Detay Yayınları, Ankara, ss.27-45.

- ÇİÇEK, Ali ve ARSLAN, Ebuzer (2023), “Cumhurbaşkanı’nda Bulunması Gereken Özelliklere Dair Bir Araştırma”, **İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.34, ss.575-591.
- DAHL, Robert (2010), **Demokrasi Üzerine**, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- DOĞAN, Kadir Caner ve KALKIŞIM, Hasan Mahmut (2015), “Türkiye’de Yerel Siyasete Katılım Açısından Kent Konseyleri: Gümüşhane Kent Konseyi Örneği”, **Paradoks Ekonomi Sosyoloji Politika Dergisi**, S.11(2), ss.118-136.
- ELAZIĞ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ (2024), “Faaliyetlerimiz”, **Elazığ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Kurumsal Web Sayfası** (E-Döküman), (tarihsiz), <https://elazig.tarimorman.gov.tr/Menu/71/Faaliyetlerimiz> (Erişim Tarihi: 03.08.2024).
- ERDER, Sema ve İNCİOĞLU, Nihal (2008), **Türkiye’de Yerel Politika’nın Yükselişi**, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ERİNÇ, Sırrı (1953), **Doğu Anadolu Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- EROL, Şevval (2023), “Yerel Yönetimlerin Elitist Yaklaşım Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- ETZIONI-HALEVY, Eva (1993), **The Elite Connection**, Polity Press, Cambridge (UK).
- FARABİ (2011), **İdeal Devlet: EL-Medinetü’l Fazıla**, Divan Kitap, Ankara.
- FIRAT KALKINMA AJANSI (2024), “Dünyaca Ünlü Elazığ Vişne Mermeri Tescillendi”, **Fırat Kalkınma Ajansı Kurumsal Web Sayfası** (E-Haber), (tarihsiz), <https://fka.gov.tr/dunyaca-unlu-elazig-visnermermeri-tescillendi-detayi-17054750661419> (Erişim Tarihi: 03.08.2024).
- GÖNÜLTAŞ, Yasin Can ve YAYLI, Hasan (2023), “Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Türk Dış Politikasının Paradiplomatik Etkileri”, **BAUNSOBED**, S.27(51), ss.89-108.
- GÖYMEN, Korel (2007), **Korel Göymen ile Yerel Siyaset Kavramı Üzerine: Yerel Siyaset Üzerine Röportajlar-1**, Plato Danışmanlık Yayıncılık, İstanbul.
- GÜLER, Fatih (2023), “Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeliği Seçim Sisteminin Sebep Olduğu Sorunlar”, **Akademik İzdüşüm Dergisi**, S.8(1), ss.155-184.
- GÜNGÖR, Süleyman (1995), “Türkiye Cumhuriyeti’nin Kurulması ve Kurumsallaşması Sürecinde Siyasal Elit-Aydın Elit İlişkisi: Ahmet Ağaoğlu Örneği”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- HEYWOOD, Andrew (2018), **Siyaset**, BB101 Yayınları, Ankara.
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI (2024), “Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri”, **İçişleri Bakanlığı Kurumsal Web Sayfası** (E-Döküman), (tarihsiz), <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx> (Erişim Tarihi: 03.08.2024).
- KAPANİ, Münci (2001), **Politika Bilimine Giriş**, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- KAPANİ, Münci (2015), **Politika Bilimine Giriş**, BB101 Yayınları, Ankara.
- KARADAĞ, Mustafa (2018), “Türk Siyasal Hayatında Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Sosyolojik Analizi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- KARADAŞ, Cemre (2018), “Siyasal Elitizm Teorileri ve Güçlü Demokratik Elitizm Modeli Üzerine Bir İnceleme”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.
- KARAKAŞ, Erdal (1999), “Elazığ Şehrinin Gelişmesi”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.9(1), ss.129-154.
- KELEŞ, Ruşen (2016), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, İstanbul.
- KIŞLALI, Ahmet Taner (1994), **Siyaset Bilimi**, İmge Yayınları, Ankara.
- KOROM, Philipp (2015), “Elites: History of the Concept”, **International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences**, S.61(7), ss.390-395.

- KÜÇÜKTIĞLI, Mücahit Sami (2010), "*Siyasal Elitler ve Yerel Siyasal Hayat: Konya'da 1980 Sonrası Yerel Siyasal Elitler Üzerine Bir İnceleme*", **Doktora Tezi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- MECEK, Mehmet ve ATMACA, Yıldız (2020), "*Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına İlişkin Mevzuat Analizi*", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, S.19(76), ss.2068-2087.
- MECEK, Mehmet ve ATMACA, Yıldız (2023), "*Yerel Yönetimlerin Devlet Tüzel Kişiliğindeki Temsilinin Cumhuriyet Dönemi İçerisindeki Genel Görünümü*", **Uluslararası Akademik Birikim Dergisi**, S.6(5), ss.1254-1275.
- MILLS, Wright (1956), **The Power Elite**, Oxford University Press, New York (US).
- MILLS, Wright (1974), **İktidar Seçkinleri** (Çev. Ünsal Oskay), Bilgi Yayınevi, Ankara.
- OYEN, Else (1990), **Comparative Methodology: Theory and Practice in International Social Research**, Sage Publication, London (UK).
- ÖZDEMİR, Abdulkadir ve CAN, Sibel (2024), "*Yeni Araştırmalar Işığında Elazığ Arkeolojisi ve Eski Çağ Tarihi*", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.34(1), ss.1-15.
- ÖZKUL, Metin ve TATAR, Taner (1997), **Kurumlar Sosyolojisi**, Ders Notları, Malatya.
- ÖZTÜRK, Armağan (2012), "*Schumpeter, Sartori ve Dahl Özelinde Demokratik Elit Teorileri Perspektifi Üzerine Düşünceler*", **Düşünen Siyaset Düşünce Dergisi**, S.28, ss.135-158.
- ÖZYÜREK, Alperen (2018), "*Klasik Elitist Teorinin Demokrasi Eleştirisi*", **Yüksek Lisans Tezi**, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- PARRY, Geraint (1993), "*Elite Theory and Democracy*", **Introducing Government: A Reader** (Ed. Ralph Young, Chris Binns), Manchester University Publisher, New York (US).
- PINARCIOĞLU, Nihal Şirin (2013), "*Yerel Siyaset ve Yerel Yönetimlerde Cinsiyetçi Örüntüler: İstanbul Örneği*", **Sosyal Bilimler Dergisi**, S.8, ss.64-80.
- PLATON (2001), **Timaios**, Sosyal Yayınları, İstanbul.
- SARTORI, Giovanni (1977), **Demokrasi Kuramı** (Çev. Deniz Baykal), Siyasi İlimler Türk Derneği Yayını, Ankara.
- SAVAŞKAN, Osman (2020), "*Türkiye'de Belediye Başkanı Olmak: Sınırlar, Stratejiler ve Meşruiyet*", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, S.29(2), ss.57-83.
- ŞEKER, Göktuğ (2022), "*TBMM 27. Dönem Kadın Milletvekillerinin Sosyolojik Analizi*", **International Journal of Arts and Social Studies**, S.5(9), ss.128-148.
- ŞENGÜL, Taner (2009), **Kentsel Çelişki ve Siyaset**, İmge Yayınları, Ankara.
- ŞENTÜRK, Hulisi (2008), **Toplumsal Barış İçin Yerel Siyaset**, Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- TANÖR, Bülent (2000), "*Siyasal Tarih (1980-1995)*", **Türkiye Tarihi 5: Bugünkü Türkiye Tarihi 1980-1995** (Ed. Sina Akşin), Cem Yayınevi, İstanbul.
- TOLAN, Barlas (1983), **Toplum Bilimlerine Giriş**, Savaş Yayınları, Ankara.
- TURAN, Abdullah (2023), "*Üniversite Öğrencilerinin Siyasete Olan İlgi ve Yaklaşımlarını Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma*", **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, S.6(3), ss.880-909.
- TURHAN, Mehmet (1991), **Siyasi Elitler**, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- TÜİK – TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (2024), "*Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları*", **TÜİK Kurumsal Web Sayfası** (E-İstatistik), (tarihsiz), <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685> (Erişim Tarihi: 03.08.2024).
- ÜNAL, Mehmet Ali (1989), "*XVI. Yüzyılda Palu Hükümeti*", **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.7(1), ss.246-270.

- ÜNSALDI, Mehmet (2005), “*Elazığ’da Ekonomik Faaliyetler ve Sonuçları*”, **Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, S.3(2), ss.88-91.
- YAYLA, Atilla (2004), **Siyaset Teorisine Giriş**, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- YAYLI, Hasan ve GÖNÜLTAŞ, Yasin Can (2018), “*Uluslararasılaşan Yerel Yönetimler: Yerel Dış Politika (Paradiplomasi) Kavramına Teorik Bir Bakış*”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S.20(2), ss.271-288.
- YILMAZ, Vedat ve TELSAÇ, Cüneyt (2021), “*Yerel Yönetimler ve Katılım*”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.40, ss.235-254.
- YSK – YÜKSEK SEÇİM KURULU (2024), “*Mahalli İdareler Genel Seçimleri Arşivi*”, **YSK Kurumsal Web Sayfası** (E-Dökümanlar), (muhtelif tarihli), <https://www.ysk.gov.tr/tr/mahalli-idareler-genel-secimleri-arsivi/2650> (Erişim Tarihi: 03.08.2021).

